Ніва

ШТОТЫДНЁВІК

ГОД I № 38 БЕЛАСТОК, 18 ЛІСТАПАДА 1956 г. Цана 60 гр.

РУНЬ

Шоўкам зялёным рунь разляглася
Сярод іржэўнікаў шэрых палос.
Сочна - бліскучая скрозь разраслася,
Ад стройных асін, да паніклівых лоз.

Вецер дуроннік пёркам гуляе,
Хоча ўсю рунь як ваду схваляваць.
Прамчыцца з падскокам, вяршкі заплятае,
То сіліцца ўверх іх раптоўна падняць.

У золаце сонечных кос за дарогай
Купаецца рунь на палёх цэлы дзень
І пёркам зялёным панікне з трывогай,
Як ночы марознай набліжыцца цень.

Пойдзем на поле, на рунь заглядацца.
Адну яе толькі шкадуе мароз.
Будзе па ветру сухі ліст бадзяцца,
З сабой не бяры толькі смеху і слёз.

М. БАЗЫЛЮК

„ШТО З НАМІ БУДЗЕ"

Ужо на другі дзень VIII пленума прышлося не раз пачуць пытанне беларусаў «што з намі будзе?».

Як гэта растлумачыць? Як растлумачыць узнікненне пытання «што з намі будзе?», а яно ўзнікла не без прычыны. Апошнія падзеі — знамянальная дата ў гісторыі нашай грамадскасці. Доўгачаканая свабода слова падпарадкавала сабе сэрцы людзей.

Але ў гэтым энтузіязме пачуліся і варожыя, рэакцыйныя галасы, —групы польскіх нацыяналістаў і шавіністаў (яшчэ ёсць такія). Ім, зразумела, не падабаецца інтэрнацыяналізм у нашай палітыцы. Гэта факт. Нацыяналістычныя клічы і беспадстаўнае дакучанне беларусам, узмоцніліся ў апошнім часе.

Здзіўляе толькі, — якім правам гэтыя варожыя элементы асмеліліся супрацьпаўстаць справядліваму і разумнаму вырашэнню нацыянальных праблем партыяй. Якім правам, яны асьмельваюцца праследваць беларусаў. Хто даў ім такое права?

Беласточчына, асабліва яе ўсходнія паветы (дзе гуртуецца асноўная маса боларусаў і дзе апошнім часам мае месца шавіністычная нагонка на іх) гэта зямля т. сказаць гранічная. Беларусы яе засялялі, як толькі далёка сягае памяць гісторыі. Іх ніхто сюды не прывёз, яны з нікуль не прыйшлі, а жывуць і працуюць тут з дзеда-прадзеда. Гэта іх бацькаўшчына і гэты куток сваёй зямлі ім дарагі і яны яго не пакінуць.

На працягу гісторыі ўжо не раз выяўляліся імкненні польскіх нацыяналістаў, мэтай якіх было даказаць, што беларусаў няма.

Былі часы, калі захопнікі стасавалі розныя метады, каб імя беларус загінула, знікла. Мы сведкамі, што дарэмна іх праца і намаганні ў «поцечала». Не ўдалося.

Польскі шлях да соцыялізма — гэта шлях не толькі для палякаў, гэта шлях таксама і для беларусаў — польскіх грамадзян. Права беларусаў да гэтага шляху абгрунтавана вышэй сказанымі гістарычнымі ўмовамі, якія даюць права беларусу будаваць соцыялізм на той зямлі, дзе ён нарадзіўся. Права гэтае абгрунтована і барацьбой беларускага народа за свабоду і лепшыя дні. Бо трэба ведаць, што з санацыйным рэжымам змагалася Комуністычная партыя Польшчы пляча ў пляча з Комуністычнай партыяй Заходняй Беларусі. Зрэшты як у радах КПП — былі беларусы, так у радах КПЗБ — палякі. І яны разам змагаліся за супольную справу — за вольную, незалежную Польшчу і за тое, каб у гэтай свабоднай незалежнай краіне добра было жыць і палякам і беларусам.

У час гітлераўскай акупацыі ізноў з нямецкімі фашыстамі за вызваленне Польшчы і Беласточчыны біліся і гінулі не толькі палякі, але і беларусы. Беласточчына абліта крывёю і пакрыта супольнымі магіламі беларускіх і польскіх салдатаў і партызан.

Калі возмем і пасляваенны час — разбураную Беласточчыну і перыяд адбудовы. Колькі ахвярнасці, адданасці выявілі беларусы ў гэты цяжкі час. Колькі сваіх сіл яны паклалі, каб змучаная Беластоцкая зямля ўзнялася да жыцця. Беларускі селянін і рабочы энергічна ўзяўся за працу над адбудовай краіны. Колькі актыўнасці, адданасці народнай уладзе і партыі выявілі беларусы ў гэты час. Яны словам і чынам баранілі перад рэакцыйнымі бандамі наш новы лад. Усё гэта неабвяргальныя ісціны.

Было шмат памылак у мінулым. Былі яны і ў адносінах да беларусаў. Але памылкі гэтыя не паўторацца. Працоўныя масы польскага, беларускага, украінскага і іншых народаў на чале з ПАРП, не дапусцяць да гэтага.

Нацыяналізм — вораг польскага шляху да соцыялізма, польскіх дзяржаўных інтарэсаў, і таму яму няма месца ў нашай краіне. Ён згіне.

Польскім шляхам да соцыялізма пойдуць так палякі як і беларусы. Польскі мадэль соцыялізма будуць рэалізаваць у штодзённым жыцці жыхары Заходніх і Цэнтральных земляў Польшчы, а таксама і наша Беласточчына з яе шматтысячным беларускім насельніцтвам.

«Што з намі будзе?» А вось што: мы будзем жыць на сваім месцы, працаваць на сваім кавалку зямлі, у сваёй вёсцы, ці горадзе. Нас ніхто не мае права адсюль выганяць і не выганіць. Тут наша бацькаўшчына. Мы роўнапраўныя гаспадары гэтай зямлі і будзем працаваць дзеля перамогі соцыялізма ў нашай краіне. З уласцівай беларусам сілай волі, выдатнымі вынікамі ў працы падтрымаем новае кіраўніцтва партыі, якое стаіць на варце справядлівасці ў адносінах да нацыянальных меншасцей у Польшчы, клеймуе і будзе караць усялякія праяўленні расавай дыскрымінацыі і пацвярджае правы нацыянальных меншасцей, у тым ліку і беларусаў, на роўнапраўнасць у палітычным, грамадскім і культурным жыцці краіны.

Так вось маецца справа з намі, беларусамі, у святле апошніх падзей.

P. S. Аб фактах дыскрымінацыі (праследванняў) просім паведамляць нашу рэдакцыю або Галоўнае Праўленне Беларускага грамадска - культурнага таварыства.

За правільны шлях!

Восем месяцаў — кароткі перыяд часу. Занадта кароткі, каб займацца ацэнкай вынікаў працы нашага таварыства. Аднак з другога боку гэта дастаткова доўгі перыяд, каб глянуць на шлях, якім ідзе таварыства і падумаць аб яго правільнасці.

Таму з радасцю трэба прывітаць артыкул «Пара прачнуцца», надрукаваны ў 35 нумары «Нівы» які, трэба спадзявацца, выкліча на старонках нашага штотыднёвіка адпаведную дыскусію аб арганізацыйнай працы таварыства, яе кірунках і формах.

У лютым г. г. было паклікана да жыцця Галоўнае Праўленне БГ-КТ. Насустрач гэтай важнай падзеі ў нашым жыцці плылі надзеі і спадзяванні беларусаў у Польшчы, што ГП будзе ініцыятарам вялікай і шырокай працы сярод беларускага насельніцтва, працы — якая будзе імкнуцца да ліквідацыі адсталасці нашага насельніцтва ў галіне нацыянальнай культуры, ажыўлення беларускай асветы і школ, пашырэння звестак аб жыцці нашых братоў у Беларусі і г. д.

Мінаюць месяцы. На наш погляд, маем права і абавязак прыглядзіцца ажыццяўленню Галоўным Праўленнем гэтых пастулатаў. Вельмі трапна залічвае «Ніва» у цытаваным артыкуле да найвялікшых дасягненняў ГП, пакліканне да жыцця Павятовых праўленняў Аддзелаў. Самае акрэсленне мо' і не зусім удалае, але правільнае: дагэтуль практычна існуюць не А д з е л ы таварыства, а П р а ў л е н н і гэтых аддзелаў, якія як правіла, не праяўляюць больш сур'ёзнай дзейнасці. Цiснецца ў галаву лагічнае пытанне — што з'яўляецца прычынай гэтай арганізацыйнай змяртвеласці Павятовых аддзелаў таварыства?

Мы не ведаем падрабязнасцей супрацоўніцтва паміж ГП і праўленнямі Павятовых аддзелаў таварыства. Здаецца аднак, што асноўнай прычынай недахопаў у гэтай галіне з'яўляецца няправільная арганізацыйная структура таварыства. Нельга інакш назваць арганізацыі, якая не дайшла да мас, а затрымалася ў поўдарозе — на арганізаванні толькі Павятовых аддзелаў. Вынікам гэтага з'яўляецца, між іншым, такі факт, што перагружаныя прафесіянальнай і грамадскай працай, а таксама сямейнымі абавязкамі члены Павятовых праўленняў не маюць вялікіх магчымасцей разгарнуць працу таварыства нават у такіх асяроддзях як Бельск, Саколка, Гайнаўка, Семятычы ці Гарадок, не гаворачы ўжо зусім аб развіцці арганізацыйнай працы ў сваіх паветах, у бліжэйшых вёсках і мястэчках. Ці-ж можна мірыцца з фактам, што насельніцтва многіх беларускіх вёсак Беласточчыны да гэтай пары нямнога ведае нават аб існаванні таварыства?..

Таму першым вывадам, на наш погляд, з'яўляецца неабходнасць арганізаваць ва ўсіх буйнейшых асродках беларускага насельніцтва адпаведных мясцовых арганізацый таварыства — Аддзелаў ці Гурткоў — назва і форма не павінна тут мець большага значэння. Гэта безумоўна зблізіць працу таварыства да мас і з другога боку — выкліча з народных мас новых барацьбітаў за развіццё нашай нацыянальнай культуры.

Другая справа— гэта апека Галоўнага Праўлення над мясцовымі арганізацыямі таварыства. На гэтым месцы хочацца прывесці некалькі заўваг з вопыту супрацоўніцтва Варшаўскага Аддзела з ГП ў Беластоку, прычым вопыту не заўсёды вясёлага. Можна-бы без вялікага перабольшання так сфармуляваць агульнае становішча ГП у адносінах да Варшаўскага Аддзела — «працуйце, каб усё было добра, але пакінце нас у спакою».

Возьмем напрыклад справу кантактаў паміж Беластокам і Варшавай. Ці-ж можна лічыць нармальным становішча, калі прадстаўнік ГП заглядае ў Аддзел толькі пры нагодзе камандзіроўкі ў Варшаву, калі трэба тое-сёе ўладзіць у Варшаўскіх установах? Ці можна лічыць правільным спыняць пасяджэнне ў сувязі з такімі важнымі падзеямі, як канцэрт у Варшаве? Далей, ці нармальным можна лічыць становішча, калі ў найцяжэйшы арганізацыйна перыяд Варшаўскага Аддзела ніхто з ГП не заглядаў цэлымі тыднямі, пакідаючы Праўленне Аддзела на самацёк? Ці правільным нарэшце з'яўляецца становішча, каб замест актыўнай дапамогі ГП за кожную драбніцу патрэбную Аддзелу трэба было цяжка ваяваць з Галоўным Праўленнем?

На наш погляд — не!

Возьмем далей іншую справу — фінансавае забеспячэнне дзейнасці таварыства ў Варшаве. Зразумела, што бюджэт БГ-КТ, які складае на 1956 год каля 400.000 злоты, не мог забяспечыць нават часткі матэрыяльных патрэбнасцей мясцовых арганізацый таварыства. Хочацца аднак атрымаць з ГП вытлумачэнне — якая менавіта частка бюджэту была выкарыстана на фінансаванне дзейнасці Аддзелаў, а якая — на патрэбы ГП у Беластоку.

Не без цяжкасцей удалося Праўленню Варшаўскага Аддзела «вырваць» з бюджэту таварыства каля 10.000 злоты, што не забяспечыла нават сродкаў на абсталяванне Аддзела ў Варшаве. Як можна разумець забарону з боку ГП выдаткаваць некалькі сот злоты на важнае паведамленне ў Варшаўскім друку аб арганізаванні Беларускага хору ў Варшаве? Цікава было-б ведаць, як выглядаюць гэтыя справы ў Павятовых аддзелах? І калі не выглядаюць лепш чым у Варшаве, то ці не будзе лішняй раскошай кансумаванне бюджэтных сродкаў, якія дае дзяржава на развіццё культурнай працы сярод беларускага насельніцтва ў цэлай Польшчы, амаль выключна на патрэбы Галоўнага Праўлення ў Беластоку? Што новага ў гэ-

Працяг на стар 4.

Тыдзень праз фотааб'ектыў

Вялікабрытанія, Францыя і Ізраіль пачалі агрэсіўныя дзеянні супроць Егіпта. Шэраг егіпецкіх гарадоў было падвергнута бамбардзіроўцы. У сувязі з пратэстам Егіпта адбылася надзвычайная сесія Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, якая большасцю галасоў ухваліла рэзалюцыю ў якой патрабуецца ад агрэсараў неадкладнага спынення ўзброеных дзеянняў, вывядзення войск і перадачы зоны Суэцкага канала пад кантролю паліцэйскіх войск ААН. ... здымку: сесія ААН.

7 лістапада г. г. зноў пачала працу X ая сесія Сейма. Сейм абмяркоўваў шэраг важных дэкрэтаў і пастаноў. Між іншым абмяркоўвалася справа ліквідацыі ПКПГ, справа адказнасці дзяржавы за шкоды зробленыя дзяржаўнымі працаўнікамі і г. д.

На здымку: у кулуарах Сейма прэм'ер Ю. Цыранкевіч, старшыня ПКПГ С. Ендрыхоўскі і міністр ...межнага гандлю К. Дамбоўскі.

Рабочыя Варшаўскіх фабрык і заводаў, асабліва Варшаўскага матацыклавага завода адыгралі вялікую ролю ў знамянальных днях VIII — Пленума. На шматлікіх заводах і фабрыках дзеля ўтрымання парадку ў гэты час утвораны атрады рабочай міліцыі, якая выконвае свае абавязкі па сёняшні дзень.

На здымку: бачым членаў рабочай міліцыі завода ВФМ на дзяжуры пасля працы.

Апошняя сесія цяперашняга Сейма

(Ад спецыяльнага карэспандэнта „Нівы" з Варшавы)

7 лістапада ў 16 гадз. 15 мінут над круглым, шкляным купалам будынка Сейма пры вул. Вейскай 4, залунаў бела-чырвоны сцяг. Гэта знак, што Сейм пачаў свае работы. У гэты дзень пачалася апошняя сесія Сейма ПНР, выбранага ў 1952 г. Гэтая сесія з'яўляецца апошняй, бо ўжо 20 лістапада г. г. заканчыцца тэрмін дзейнасці Сейма. Новы Сейм будзе скліканы ў выніку выбараў, якія адбудуцца 20 студзеня 1957 г.

Такім чынам на працягу 2-х месяцаў не будзе Сейма. Але няма чаго баяцца гэтага «безуладства». У гэты час справы дзяржавы будзе вырашаць Дзяржаўная Рада.

70 паслоў заявіла сваё жаданне прыняцця ўдзелу ў спрэчках. Аднак не ўсе паслы абмяжоўваюць свае прамовы да поўгадзіны гэта значыць на час акрэслены рэгламентам. Таму маршал Сейма праф. Дэмбоўскі неаднаразова быў вымушан ужыць званок, каб заклікаць да парадку «разгаварыўшыхся» паслоў. Не ўжывае аднак яго калі пасол гаворыць штосьці цікавае. Але нажаль на гэтай сесіі даволі часта здараецца, што паслы трацяць час на справы, якія павінны абмяркоўвацца на сесіі Павятовай ці Ваяводскай Рады, а неабавязкова на сесіі Сейма.

Што галоўным чынам абмяркоўваецца на гэтай сесіі? Напэўна вы ўжо чыталі ў штодзённым друку: указанні да пяцігадовага плана. Пачатковая прапанова зацвердзіць на гэтай сесіі пастанову аб 5-гадовым плане не была адобрана таму, што праект гэтай прапановы быў апрацаваны камісіямі Сейма яшчэ да прамовы тав. Гамулкі на VIII Пленуме ЦК, ПЗПР. У гэты час адбыліся ў краіне сур'ёзныя гаспадарчыя і палітычныя перамены. У сучасны момант на шмат спраў глядзім інакш ніж раней. Было-б вялікай памылкай калі-б у 5-цігадовым плане не ўлічвалася-б гэтых усіх змен. Хаця і не вельмі добра, што пяцігадовы план будзе зацверджан толькі ў другім годзе пяцігодкі — аднак паслы згадзіліся з гэтым, што цяпер трэба толькі прадвызначыць галоўныя напрамкі развіцця гаспадаркі ў пяцігадовым плане, а дакладны план будзе апрацаван грунтоўна без непатрэбнага спеху, з розумам. Нацыянальная гаспадарка толькі скарыстае з гэтага.

Не ўсе паслы выступаюць на гэту тэму. Многія паслы выступаюць першы раз ад чатырох год, многія — як тут жартаўліва гавораць — «развітваюцца з народам». Ацэньваюць сваю дагэтуляшнюю дзейнасць. Шчыра заяўляюць, што паслы на працягу доўгага часу з'яўляліся толькі «скрынкай жаданняў і скаргаў выборцаў» і да гэтага, у шматлікіх выпадках, скрынкай жаданняў і скаргаў якія папросту немажліва было ўладзіць, выкаканаць. Таму толькі нямногія з іх спадзеюцца што будуць паўторна выбраны ў новы Сейм.

Не хочам болей такіх паслоў, якія толькі моўчкі будуць прыглядацца гэтаму ўсяму, што дзеецца ў краіне, не хочам больш паслоў якія не патрапяць думаць аб гаспадарцы цэлай краіны, якія не патрапяць дзейнічаць згодна з жаданнямі сваіх выборцаў.

У суботу, 10 лістапада камісія Сейма апрацоўвала праект пастановы адносна адклікання паслоў і радных. Калі гэта пастанова будзе зацверджана — выбарцы нарэшце будуць мець магчымасць адклікаць такога пасла, які належна не выконвае сваіх абавязкаў. Ужо не трэба будзе чакаць, — як цяпер — аж да заканчэння дзейнасці выбранага Сейма.

Цяперашняя сесія — хаця і не бракуе на ёй нудных выступленняў — з'яўляецца цікавай таксама і таму, што апавясцілі на ёй аб праектаваных змяненнях ўрадзе. Гэтая тэма ўсіх цікавіць.

У заканчэнні хачу яшчэ паведаміць аб тым, што напэўна зацікавіць усіх жыхароў вёскі. Вось спецыяльная падкамісія, якая сярод сябе выбрала камісію сельскай гаспадаркі Сейма, даследвала мажлівасці забеспячэння вёскі будаўнічай драўнінай. Падкамісія шукала рэзервы ў Міністэрстве будаўніцтва і ў Міністэрстве горнай прамысловасці. Гэтыя два міністэрствы ў сваёй гаспадарцы выкарыстоўваюць найбольш драўніны. Нажаль такіх рэзерваў не выяўлена. Таму падкамісія зрабіла радыкальныя вывады. Прапануе яна:

каб селянін, які не ўласны лес, так званы сялянскі лес, меў права без спецыяльнага дазволу высякаць драўніну для ўласнага карыстання;

каб высячы ўсе тыя лясы, якія не даюць прыросту драўніны так званыя адмоўныя лясы (гэта значыць такія, у якіх колькасць дрэў не павялічваецца).

Атрыманая, такім чынам драўніна цалкам задаволіла-б патрэбы вёскі ў будаўнічых матэрыялах.

Але камісія прапануе зрабіць гэта толькі пры адной умове:

Каб сяляне тых грамад, якія будуць атрымліваць гэту драўніну, — былі абавязаны насаджаць лес на гэтых палетках, якія з'яўляюцца непрыдатнымі для сельскагаспадарчай апрацоўкі.

Справа ў тым каб агульная плошча лясоў у Польшчы ў выніку такой дзейнасці не зменшылася ані на гектар. У Польшчы няма замнога лясоў і ў ніякім выпадку нельга дапусціць да змяншэння агульнай плошчы лясоў.

Пакуль што з такой развязкай не хоча згадзіцца міністр лясной гаспадаркі. Але паслы напэўна пераканаюць яго, што інакш зрабіць нельга. Пойме ён не забяспечаць вёскі будаўнічымі матэрыяламі. Сялянам трэба даць столькі драўніны, колькі ім патрэбна.

Г. КАШКОВЯК

Новая сельскагаспадарчая палітыка

VIII Пленум дае пачатак новаму перыяду ў гісторыі нашай партыі і народа. Новае кіраўніцтва партыі на VIII Пленуме прадставіла сваю гаспадарчую і палітычную праграму, якая акрэсліваецца як праграма вялікага аднаўлення нашага жыцця.

Былое кіраўніцтва партыі неаднойчы праўду падмяняла фальшам, пустымі славамі за якімі не наступала канкрэтная дзейнасць і таму масы пераставалі верыць партыі, а партыя адрывалася ад народа.

Чаму так было? А вось чаму. У кіраўніцтва партыі існавалі дзве лініі падзелу. Вялі барацьбу дзве сілы. Адна прагрэсіўная, дэмакратычная, другая — кансерватыўная — абаронца сталінскіх метадаў кіравання дзяржавай.

Перамогу аднеслі здаровыя сілы партыі, перамагла праўда. І толькі таму, што перамагла праўда, усім вядома сёння, што шмат чаго з таго што мы рабілі, у што верылі і аб чым пісалі, чаму аддавалі сваю сілу і энергію — не заўсёды было чыстае і справядлівае, не заўсёды служыла справе сацыялізма. Возьмем хаця-б сельскагаспадарчую палітыку мінулага перыяду.

СПРАВА АДНААСОБНІКАЎ

Наша партыя, як аказалася гэта цяпер, шмат гадоў вяла непатрэбную бесталковую палітыку так званга абмежавання кулацкай эксплуатацыі.

У рэчаіснасці не была гэта палітыка абмежавання кулацкай эксплуатацыі, а палітыка нішчэння шматлікіх гаспадарак сялян улічаных да катэгорыі кулакоў. Слова «кулак» было найбольш папулярным словам у слоўніку партыйнага актыву. Але гэта ўжо належыць да мінулага.

Партыя прыступіла з поўнай рашучасцю да ліквідацыі ўсяго дрэннага і злога ў сельскагаспадарчай палітыцы. Яна не на словах, а канкрэтна на справе пачала даказваць, што імкнецца да таго, каб усе сяляне жылі заможна.

15-га лістапада ліквідуецца «меркі і адсыпы» у млынах. Ад новага года сяляне будуць звольнены ад абавязковых паставак малака. А ў недалёкай будучыні будуць ліквідаваны абавязковыя пастаўкі збожжа, бульбы і мяса. Абавязваць будзе толькі падатак. Але гэта зусім не значыць, што ўжо зараз можна не выконваць абавязковых паставак.

VIII Пленум заклеймавала таксама датагачасныя метады арганізавання сельскагаспадарчых кааператываў. А датыхчасовымі метадамі былі адміністрацыйны і эканамічны націск нашых уладаў, падстрашыванне.

У павятовых камітэтах партыі планавалі колькі павінна паўстаць калектыўных гаспадарак і ў якіх вёсках. Да такой вёскі былі накіраваны спецыяльныя інструктары, якія пад прымусам «усведамлялі» сялян аб лепшым жыцці ў сельгаскааператыве.

У рэзультаце такой палітыкі паўстаў кааператыў. Члены такога кааператыва замест таго каб павышаць ураджайнасць з гектара і свой жыццёвы ўзровень, — руйнавалі гаспадарку, а тым самым дзяржаву, бо яна прызнавала ільготу і крэдыты. У такіх кааператывах людзі не хацелі працаваць. Гаварылі яны: — «Прымусілі нас да падпісання статуту, дык няхай самі працуюць». Цяпер такія метады арганізавання сельскагаспадарчых кааператываў больш не паўторацца.

ВЯЛІКІЯ МАГЧЫМАСЦІ СЕЛЬСКАГАСПАДАРЧЫХ КААПЕРАТЫВАЎ.

VIII Пленум дае велізарныя магчымасці развіцця сельскагаспадарчых кааператываў. Перш за ўсё VIII Пленум гарантуе сельгаскааператывам поўную самастойнасць.

Цяпер не ад ПОМ-у, не ад павятовых улад, а ад самых кааператыўшчыкаў будуць залежыць усе справы іх калектыўнай гаспадаркі. Члены сельгаскааператыва самі будуць вырашаць аб тым, што і калі пабудаваць, аб падзелах сваіх даходаў, аб тым колькі чаго вырошчваць і сеяць і г. д.

Сельскагаспадарчыя кааператывы будуць мець права закупак усялякіх сельскагаспадарчых машын у тым ліку трактараў і грузавікоў. Гэткім чынам будзе можна быць зусім незалежным ад ПОМ-аў, якія бяруць даволі высокія заплаты за працу, хоць не заўсёды добра выконваюць свае абавязкі. ПОМ-ы, як прадугледжвае VIII Пленум, будуць рамонтнымі пунктамі сельскагаспадарчых машын.

У пастановах VIII Пленума прадугледжана таксама развязка тых кааператываў, да якіх трэба дакладаць шмат грошай, якія ганьбяць ідэю калектывізацыі сельскай гаспадаркі. Партыя і ўрад будуць пакладаць усе намаганні ва ўмацаванне калектыўных гаспадарак, каб іх самаіснаванне прапагандавала ідэю калектыўнай працы сялян.

Як бачым новая сельскагаспадарчая палітыка імкнецца направіць усе памылкі мінулага перыяду. Яе падтрымліваюць усе сяляне, таму што яна выражае іх жаданні і імкненні.

М. Х.

ТВОРЧАСЦЬ ЯНКІ КУПАЛЫ і музыка беларускіх кампазітараў

Група дзеячоў музыкальнай культуры БССР знаёміцца з музыкай, напісанай на тэксты твораў народнага паэта Беларусі Янкі Купалы.
Сядзяць (злева направа): Народны артыст СССР Цікоцкі Е. К., народныя артысты БССР Аладаў Н. І. і Жыновіч І. І.; стаяць (злева направа): заслужаныя дзеячы мастацтва БССР Туранкоў А. Е. і Лукас Д. А., народны артыст БССР Цітовіч Г. І.

Няма ніводнай галіны ў мастацтве нашага народа, дзеб не адчуваўся ўплыў творчасці выдатнага народнага песняра Беларусі — Янкі Купалы.

Пытанне аб сувязях паміж творчасцю Янкі Купалы і музыкай беларускіх кампазітараў выклікае асаблівую цікавасць, таму што сюжэтная рознастайнасць, незвычайная паэтычнасць і музычнасць верша адыгралі выключную ролю ў стварэнні і развіцці беларускай музыкі.

Якія-ж творы Купалы ўжо прыцягнулі найбольшую ўвагу беларускіх кампазітараў? У якіх жанрах яны знайшлі ўвасабленне?

На тэксты вялікага беларускага паэта напісана не менш двухсот твораў. Адным з першых буйных беларускіх музычных твораў з'явілася музычна-сімфанічная паэма «Над ракой Арэсай» Н. І. Аладава, напісаная па аднайменнай паэме пісьменніка.

У гэтым творы, які быў творчым адказам кампазітара на сучаснае ў жыцці нашага народа, у адпаведнасці з літаратурнай першакрыніцай, расказвалася аб пераўтварэнні Палескіх балот ва ўрадлівы край, аб новых савецкіх будаўніках, аб новых адносінах да працы.

Вакальна - сімфанічная паэма Аладава была створана ў тым-жа 1933 годзе, што і паэтычны арыгінал Купалы. Кампазітар напісаў яе для хора, пяці салістаў і сімфанічнага аркестра. Першае яе выкананне адбылося на ўрачыстым юбілеі народнага паэта ў 1934 годзе і выклікала жывыя водгукі грамадскасці, якая справядліва адзначала, што кампазітар удумліва і творча аднёсся да тэксту паэмы Купалы, умела выкарыстаў беларускую народную песеннасць у музычнай мове свайго вакальна - сімфанічнага твора. Разам з тым, не ўсе эпізоды гэтай музычнай аповесці па сваёй мастацкай каштоўнасці набліжаюцца да таго, што было напісана паэтам; да ліку лепшых адносяцца хоры «Зашумела, загуло» і заключны вакальны квартэт «Вясна», а таксама асобныя карціны працы ў комуне.

Да гэтага-ж жанра буйных вакальна - сімфанічных твораў беларускіх кампазітараў, звязаных з творчасцю Янкі Купалы, адносяцца канцэрты «Беларускім партызанам» і «Беларусь» А. В. Багатырова. Першая з іх створана ў суровыя дні 1942 года, як твор для хора, саліста і сімфанічнага аркестра. Яна праўдзіва і па-мастацку адлюстроўвае тыя глыбокія патрыятычныя пачуцці, якія валодалі з выключнай сілай савецкімі людзьмі на франтах Вялікай Айчыннай вайны, за лініяй фронта — на акупіраванай тэрыторыі і ў савецкім тылу.

У кантаце «Беларускім партызанам» зварот вялікага нацыянальнага паэта да свайго народа перадаецца надзвычай хвалюючымі інтанацыямі, якія блізкія да гутаркавай мовы, народна - музычных твораў і робяць паэтычны тэкст яшчэ больш выразным, рэльефным. Аркестравая частка гэтай кантаты Багатырова падтрымлівае грандыёзнасць задумы — паказаць усенароднае абурэнне і гнеў, імкненне савецкіх людзей да перамогі над ворагам.

Паміж іншым, фрагменты кантаты «Беларускім партызанам», выкарыстаныя Багатыровым у яго музыцы да кінофільма «Канстанцін Заслонаў», таксама з'яўляюцца найбольш удалымі музычнымі эпізодамі гэтага фільма аб гераічным бессмяротным сыне нашага народа.

Другая кантата А. В. Багатырова, звязаная з паэзіяй Купалы, гэта «Беларусь». У гэтым творы, які напісан для сімфанічнага аркестра, хору і салісткі і прысвечан 30-годдзю Беларускай ССР, аўтар карыстаецца вершамі П. Труса, П. Броўкі і Я. Купалы, каб расказаць аб пачуццях беларускага народа да сваёй Радзімы, аб тых зменах, якія адбыліся пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі за час існавання рэспублікі. Найбольшай удачай кампазітара ў гэтым не роўным па мастацкай значнасці частак творы з'яўляецца трэцяя частка, дзе літаратурнай асновай з'явіліся вершы Купалы. Тут і для магутнага аркестровага ўступу, і для хору кампазітар здолеў знайсці велічную песенную тэму, якая адпавядае па характару высокародным і шчырым словам паэта, непаўторнай чароўнасці, музычнасці яго верша.

Заканчваючы беглы агляд твораў буйных форм беларускіх кампазітараў, дзе літаратурнай асновай з'яўляецца творчасць Купалы, неабходна ўспомніць аб оперы «Машэка» і сімфанічнай «Паэме - легендзе».

Опера «Машэка» напісана кампазітарам Г. К. Пукстам па лібрэта К. В. Пуроўскага на матэрыяле паэмы «Магіла льва», якая як вядома, з'яўляецца ўзорам натхнёнага творчага пераасэнсавання Купалай народных былін аб паходжанні старажытнага беларускага горада Магілёва. У оперы адчуваюцца ярка выражаны нацыянальны характар музыкі, шырока распеўная мелодыка, завершанасць многіх вакальных форм. Але разам з тым у «Машэку» недастаткова дзейсная драматургія.

Асновай «Паэмы-легенды» маладога кампазітара Яўгенія Глебава таксама з'яўляецца купалаўская «Магіла льва». Сімфанічная легенда вызначаецца вялікай непасрэднасцю выражэння пачуццяў яркай мелодыкай. У ёй Машэка, яго каханая і гвалтоўнік-баярын атрымалі ўражаючыя музычныя характарыстыкі.

Пры ўсёй шматграннасці творчых форм, у якіх праявіў сябе паэтычны геній Я. Купалы, самы блізкі паэту жанр — гэта песня. Гэтым тлумачыцца тое, чаму пры звароце да твораў Купалы, нашы кампазітары больш паспяхова пішуць на яго песенныя тэксты.

Першы твор Янкі Купалы, які быў выкарыстаны для стварэння песні, гэта верш «А хто там ідзе?» Энергічная музыка Л. М. Рагоўскага, напісаная да гэтага верша, была надрукавана ў 1910 г. ў Вільнюсе ў дадатку да газеты «Наша Ніва».

Калі ў тым жа 1910 годзе вялікі пісьменнік Максім Горкі атрымаў гэтую песню, ён даў ёй вельмі высокую ацэнку. Ён пісаў славутаму украінскаму пісьменніку Кацюбінскаму аб вершах і музыцы «А хто там ідзе»: «У кніжку маю ўкладзен лісток — песня і ноты, нешта накшталт беларускага гімна, мабыць. Мяне гэта рэч усхвалявала».

Апрача гэтага першага ўзору адлюстравання дакастрычніцкай паэзіі Купалы ў беларускай музыцы, трэба ўказаць яшчэ цэлы рад вакальных твораў Аладава, Багатырова, Палонскага, Цікоцкага, Чуркіна, Тэраўскага і іншых беларускіх кампазітараў. Спынімся на некаторых з гэтых твораў.

Вакальны цыкл Аладава, створаны ў першай палавіне 20-х гадоў складаецца з пяці твораў на тэксты вершаў «З асенніх напеваў», «Лісты валяцца», «Бяспутнасць», «Сасонка», «Лета». У гэтым цыкле аўтар імкнуўся падкрэсліць і соцыяльную накіраванасць вершаў Купалы, і пры дапамозе элементаў гуказапісу стварыць пейзажныя замалёўкі. Але асобае значэнне вакальны цыкл Аладава набывае таму, што ён з'яўляецца ў гісторыі беларускай музычнай культуры першай спробай у галіне стварэння камерна - вакальнай музыкі.

Дакастрычніцкая паэзія Купалы знайшла шырокае адлюстраванне ў рамансавай творчасці Багатырова. Ім напісаны рамансы «За свабоду сваю», «Паляці мая мысль», «Рвіся думка», «Восень» і інш. Усе яны вызначаюцца сталасцю кампазітарскага майстэрства, добрым густам, глыбінёй перадачы псіхалагічнай карціны.

Кампазітары: Палонскі, Чуркін, Тэраўскі ў сваіх творах, напісаных на раннія тэксты Купалы, выкарысталі такія паэтычныя цыклы, як: «На ваяўніцкі лад», «Аб мужыцкай долі», «З песень нядолі».

Сапраўдны трыбун свайго народу, выразнік яго імкненняў і жаданняў у гады царызма, Янка Купала з яшчэ большай сілай страснасцю і цеплынёй апісваў новае жыццё паслякастрычніцкага перыяду. Ён знаходзіў незлічоныя крыніцы натхнення ў стваральнай працы вызваленага народа і пісаў пявучыя вершы аб савецкіх людзях.

З незабыўных купалаўскіх песень — замалёвак калгаснага быту, якія знайшлі добрае ўвасабленне ў музыцы беларускіх кампазітараў больш за ўсё мы сустракаемся з такімі, як «Я калгасніца», «На нашым полі», «Лён», «Песня трактарысткі», «Вечарынкі». На гэтыя тэксты напісаны песні кампазітараў Н. Н. Чуркіна, В. А. Яфімава, Г. К. Пукста, С. В. Палонскага, А. Е. Туранкова, некаторых самадзейных кампазітараў.

Тэма маладосці, сілы, веры ў светлую будучыню выражана ў вельмі многіх рамансах і песнях на тэксты вершаў Купалы. Тут і «Арлянятам» — Чуркіна, «Заўсёды наперад» — Аладава, «Комсамолу» — Ахраменкі, «Хлопчык і лётчык» — Цікоцкага, «Алеся» — Падкавырава, «Калыханка» — Сакалоўскага і многа, многа іншых.

З творчасцю Я. Купалы ў беларускай музыцы звязана яшчэ адна тэма — тэма Совецкай Арміі. Іменна на яго вершы былі створаны першыя папулярныя вакальныя творы аб любімай Арміі, такія, як «Быў слесар луганскі» і «Чырвонай Арміі паходы» — Любана, «Пад чырвонай зоркай» — Аладава і другія.

Свята нашага новага жыцця, бязмежная вера ў тое, што

«Перад намі ў сонцы,
у зорах
Будучыня наша...»

знайшлі адлюстраване ў многіх і многіх вершах вялікага песняра. Гэта вершы - гімны Радзіме, братняй непарыўнай дружбе народаў, партыі.

Гаворачы аб адлюстраванні ў вакальнай музыцы беларускіх кампазітараў гэтага раздзела творчасці Купалы, можна ўспомніць такія творы, як «Дзень добры, Масква» — Яфімава, «Ты з заходняй, я — з усходняй» — Падкавырава, Чуркіна, «Абвілася краіна» — Пукста, «Нашаму святу» — Палонскага і іншыя песні і хоры.

Многія і многія музычныя творы яшчэ будуць напісаны на тэксты Янкі Купалы; парукай гэтаму яго паэтычны геній. Трэба толькі, каб гэтыя творы пісаліся так:

«Каб нашыя пёсні няслі шчасця весці
І радасць расцілі, як свет агорне...»

І. НІСНЕВІЧ

Дырэктар Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі, заслужаны дзеяч мастацтва, кампазітар А. В. Багатыроў.

ЗАНЯПАД КАЛЕКТЫВУ

Сяджу я з сакратаром КП у Павятовым Камітэце ў Семятычах. За вокнамі імжыць дождж. Так, вось ужо і восень. Завязалася ў нас сяброўская гутарка. Размаўляем аб культурным жыцці вёскі, аб калектывах мастацкай самадзейнасці, хорах і г. д. Падчас гутаркі ўспаміналіся розныя вёскі, прозвішчы, лікі.

— Калі хочаце паглядзець калектыў і багатае культурнае жыццё — то раджу вам паехаць у Рагачы. Там і калектыў і культурнае жыццё і клуб ёсць — усё на свеце.

*

Рагачы — гэта вялікая вёска сярод лясоў і пяскоў. Яна складаецца з некалькіх вуліц, якія цягнуцца ў розныя бакі. Праўду кажучы даехаць да яе нялёгка.

Кіраўніком школы з'яўляецца Яцэк Батулінскі — пажылы чалавек, з творчай думкай і самаадданасцю да працы. Яго жонка — таксама настаўніца. Ёсць яшчэ маладая настаўніца Люба Сыч — выкладчыца беларускай мовы, Тадэуш Ваўжыняк — важак піонерскага атрада. Гэты калектыў ужо ў першых славах спаткання ўвёў мяне ў курс справы.

Аказваецца... фактаў не буду папярэджваць.

Пасля вайны вёска гэта, так як і шмат іншых вёсак Беластоцкага ваяводства, была глухой і, як кажуць, дошкамі забітай. Навакол лютавалі банды. Жыхары вёскі бралі ў рукі зброю і памагалі нішчыць фашысцкіх недабіткаў. Людзі верылі ў істоту перамен уношаных народнай уладай. Неўзабаве загінуў векавы змрок у вёсцы. З'явілася электрычнае святло, радыё, жыццё рабілася лепшым і раднейшым.

Ужо пяць год мінула з таго часу, калі ў Рагачы прыехала сям'я Батулінскага. Батулінскі пачаў працаваць загадчыкам школы, жонка — настаўніцай, сын Збігнеў — таксама настаўнікам.

У школе збіралася шмат моладзі, яна вучылася, пасля заняткаў спявала песні, адыгрывала самародныя скэчы і г. д.

У 1954 г. паўстала прапанова арганізаваць калектыў мастацкай самадзейнасці. І... гэта быў пачатак. Збігнеў Батулінскі шчыра і ахвярна заняўся арганізацыяй калектыву. Сабралася нямала аматараў. Ніхто з іх не ведаў прынцыпаў артыстычнага танца, нот і музыкі, аднак праца як кажуць, пайшла з месца. Цэлымі вечарамі, гаманіла ў школе падлога ад борзкіх танцаў, несліся рэхам беларускія народныя песні, якія дзедамі і прадзедамі спяваліся тут у аколіцы.

Калектыў узнікаў да жыцця, а не было ні аднага інструмента. Моладзь танцавала пад спеў. Усё больш і больш перашкод сустракала яна. То недахоп убораў, неўдачныя рэпетыцыі, то што іншае. Моладзь пачала арганізаваць забавы, мерапрыемствы, сабрала гэткім чынам крыху грошай, крыху даламажыла сваіх і куплена 12 убораў.

Праца калектыву не згінула марна.

У 1955 г., на Павятовым аглядзе калектываў мастацкай самадзейнасці ў Семятычах, калектыў з Рагачоў займае першае месца, а на Ваяводскім аглядзе — трэцяе месца. Члены калектыву паверылі ў свае магчымасці, не шкадавалі часу і вечароў праведзеных на рэпетыцыі. З гэтай пары калектыў пачаў наведваць Семятычы, Белавежу, Клюковічы, Кляшчэлі і іншыя мясцовасці Беластоцкага ваяводства, карыстаўся штораз большай славай. Моладзь ахвотна хілілася да яго, у вёсцы ліквідавалася хуліганства, якога дагэтуль не бракавала. У калектыве выраслі добрыя людзі — Вера Такаюк, Ірына Акачук, паўсюднавеламы з захапляючага выканання скэчаў Аляксандр Цыркун, выдатны арганізатар Уладзімір Такаюк і шмат іншых, якія імкнуліся да таго, каб калектыў карыстаўся поспехамі. Але, ці тады, як калектыў у Рагачах быў так вядомы і дабіўся гэтых поспехаў, атрымоўваў ён нейкую матэрыяльную, або іншую дапамогу? Не! Ніякай дапамогі калектыў не атрымаў. Усе патрабавалі яго на ўсялякія акадэміі, выстаўкі, дажынкі але аб дапамозе ў працы ніхто не падумаў.

Год 1955 быў годам росквіту і развіцця калектыву, а год 1956 — годам заняпаду і смяротнасці яго.

Што з'яўляецца прычынай заняпаду калектыву? — А вось што!

Нямала моладзі — піянераў калектыву за апошнія два гады адыйшло з вёскі. Пайшлі яны, як кажуць, у свет. Адны працуюць, іншыя вучацца у вышэйшых навучальных установах.

Недахоп зацікаўлення і апекі калектывам зрабіўся прычынай горычы сярод моладзі. Пагасла полымя, якое ўжо было, так прыгожа разгарэлася, бо не было каму падтрымаць яго. На дзень 1-е Мая калектыў атрымаў запрашэнне ў Семятычы. Сам старшыня ЗСХ абяцаў прыслаць за імі аўтамабіль. Сабралася моладзь, да 2-гай гадзіны пасля абеда чакала, і аўтамабіль не прыехаў. Быццам-бы забыта аб тым. 29 ліпеня г. г. калектыў быў пасланы ў Беласток і меўся прымаць удзел у свяце калектываў мастацкай самадзейнасці, але аказалася, што нехта забыўся яго рэгістраваць. Нейкі ветрагон вялікадушна прапанаваў, каб удзельнікі калектыву пайшлі і паглядзелі горад, бо выступаць не будуць. Ці гэткія здарэнні даюць ахвоту да працы. Думаю, што не трэба каментарыяў. Падчас маёй пабыўкі ў Рагачах, вечарам у школу прыйшлі некаторыя ўдзельнікі калектыву як: Уладзімір Такаюк, Аляксандр Цыркун, Ірына Акачук і іншыя. Прыйшлі настаўнікі: Батулінскі, Люба Сыч і Ваўжыняк. Наслухаўся я нямала жальбаў ад усіх. Жаліліся, што няма інструмантаў і наогул ніякай, ніякай дапамогі.

Невялічкая групка, успамінаючы прыемнае мінулае сваёй дзейнасці, даволі доўга спявала беларускія песні. Ці ёсць людзі, якія стараюцца падтрымаць калектыў у Рагачах? Трэба прызнаць, што так. Батулінскі ўмее іграць на розных інструментах. Ён сам вырашыў сярод настаўнікаў арганізаваць квартэт мандаліністаў. Настаўнікі абяцалі абавязкова купіць, кожны сабе, мандаліну. Гэта ўжо аб нечым сведчыць. Мабыць калі-небудзь узнікне калектыў і не трэба будзе іграць «языкам, або грэбенямі».

Настаўніца Зоф'я Батулінская паклала нямала сэрца і працы ў арганізаванне калектыву школьнікаў. Частку гэтага калектыву — 12 дзеўчынак прыйшлося мне паглядзець. Усе яны маюць ад 6 да 12 год, апрануты ў кемліва пашытыя гр. Батулінскай строі. Дзяўчынкі ў такт напеваў «Уральскай рабіны» выканалі артыстычна - акрабатычны танец, які зачароўваў мяне сваёй прыгожасцю і прастатой.

Самая маладая ўдзельніца мае 6 год, але як захапляюча танцуе, колькі ў гэтым усім паэзіі.

На здымку: частка школьнага калектыву ў Рагачах, Семятыцкі павет. Ззаду загадчыца калектывам Зоф'я Батулінская.

Фото — А. О.

Увесь калектыў налічвае 40 вучняў. Праграма яго вельмі багатая. Складаюць яе 30 песень і танцаў. Калектыў карыстаецца вялікай папулярнасцю ва ўсёй аколіцы. Мо' калі будзе ён калектывам на цэлы павет і ваяводства. Мо' гэткае права кіруе прыродай, што старое заняпадае (маю на ўвазе калектыў старэйшай моладзі), а новае, маладое — нараджваецца (мова аб школьным калектыве).

Тав. тав. старшыня і сакратар Грамадскай рады ў Рагачах падаюць мне яшчэ адзін аргумент адносна заняпаду калектыву. Паказваюць пастанову ПРН з 10.I.1956 г., у якой між іншым чытаем: «Дапамагчы Рагачам у развіцці культурнага жыцця, а бібліятэчны пункт у Рагачах пераўтварыць у грамадскую бібліятэку і арганізаваць клуб»... Аднак пастанова ПРН у Семятычах з'явілася фікцыяй запісанай на паперы. Калі-ж урэшце пачнецца рэалізацыя гэтых усіх пастаноў?

Ідзе зіма — сезон, у якім асабліва ажыццяўляецца культурнае жыццё вёскі. Ды нельга-ж згадзіцца з тым, каб пакінутыя на волю лёсу калектывы ў Рагачах перасталі існаваць. Гэтага быць не можа!

Таварышы з Павятовага Камітэта, Прэзідыума ПРН, Павятовага Праўлення ЗМП! — Вось як маецца справа калектыву ў Рагачах. Гэта шчырая праўда і няма чаго хваліцца кожнаму, што усё так добра. Раджу вам таварышы з Семятыч паехаць у Рагачы і навочна спраўдзіць, ды параўнаць вашы веды з рэчаіснасцю.

А. ОМЕЛЬЯНОВІЧ

З жыцця беларусаў у Варшаве

Некалькі месяцаў таму ў Варшаве арганізаваўся аддзел таварыства. Цяпер, у гарачых днях перамен у Польшчы — роля гэтага аддзела вельмі важная. Праз яго прымыкае маса беларускай студэнцкай моладзі, якая вучыцца ў Варшаўскім універсітэце, Політэхнічным інстытуце і іншых навучальных установах.

Ці наша моладзь ідзе ў перод, ці застаецца з боку? Ці новы, свежы вецер парваў яе ці не?

Да аддзела таварыства папаў я ў паабедніх гадзінах. Спатыкаю там Юрыя Туронка — старшыню аддзела, прыгожую сакратарку Ніначку і некалькі студэнтаў. Яны настаўлялі пласцінкі з беларускімі танцамі і песнямі.

Дзверы таварыства не закрываліся. Без перапынку уходзяць тут групы маладых дзяўчат і хлопцаў. Што-ж за рух у вас — звяртаюся да Туронка? — Гэта водгук на нашу аб'яву, якая друкавалася некалькі дзён таму ў «Экспрэсе», аб арганізаванні Беларускага ансамбля песні і танца, адказаў Туронак. На працягу трох дзён да ансамбля запісалася 65 членаў. Гляджу на спісак. Усе моладзь з 1925 — 1940 года: вучні, студэнты, тэхнікі, слёсары, токары. Больш прозвішчаў польскіх. Чытаю: Ірміна Вельгож, Олімпія Олексяк, Станіслаў Соркевіч. Часта побач польскіх трапляюцца беларускія імёны такія як: Вольга, Тамара, Аляксандр, Мікола і г. д.

Пасля, гутарка перайшла на другія тэмы. На якія?

— Вось з наступнага тыдня — заявіў Туронак, арганізуем у нашым таварыстве вечары свабодных спрэчак, падрыхтоўваем спатканне з польскімі дзеячамі. Не хочам і не будзем заставацца ззаду. Ды ў «Ніве» быў артыкул «Пара прачнуцца». Мы і прачнуліся.

Доўга працягваліся бурлівыя спрэчкі. Слухаючы іх радавалася сэрца, што тут у Варшаве растуць новыя кадры баявой беларускай інтэлігенцыі.

Заява студэнцкай моладзі, што іх дэлегацыя прыедзе ў Беласток на пленум БГ-КТ і скажа усё што думае, як ацэньвае таварыства — з'яўляецца вельмі цэннай.

У некаторых хваробах самым лепшым лекарствам з'яўляецца новая, свежая, маладая кроў улітая ў арганізм.

Бурлівая, ажыўленая праца Варшаўскага аддзела БГ-КТ дае добрыя рэзультаты, — узрастае там лік членаў. Да аддзела таварыства нават пажылыя і старыя людзі хіляцца, людзі якім у сэрцах захавалася любоў да роднае мовы і культуры. Тут моладзь абмяняецца думкамі, тут адчуваецца кіпучае жыццё.

К. Б.

За правільны шлях!

(Працяг са стар. 1)

тых адносінах прынясе Аддзелу ў Варшаве новы, 1957 год? Зноў перспектывы не вельмі ружовыя, калі ўзяць пад увагу тое, што таварышы з ГП не лічылі патрэбным нават абмеркаваць з Праўленнем Аддзела праект бюджэту Аддзела ў сувязі з патрэбамі і плануемым пашырэннем працы Аддзела, і такім чынам, праект бюджэту на 1957 год быў складзены без удзелу Праўлення Аддзела.

Урэшце трэця справа, якая сур'ёзна стрымлівае дзейнасць усяго таварыства — гэта адсутнасць у Галоўным Праўленні канкрэтнага ідэалагічнага напрамку. Да гэтай пары ГП не можа даць простага адказу на пытанне, што з'яўляецца асноўнай, практычнай мэтай таварыства — развіццё беларускай асветы ці калектывізацыя сельскай гаспадаркі, развіццё калектываў мастацкай самадзейнасці ці праблема рынку працы ў Беласточчыне. Яркім гэтага доказам з'яўляюцца погляды таварышаў з ГП на выключна важную справу рэпрэзентацыі беларускага насельніцтва ў польскім сейме. У гэтай справе таварышам з ГП лягчэй слухаць не голасу мас, а чакаць на інструкцыі з КВ Партыі...

Між тым ідэалагічныя задачы велічэзныя. Гэта датычыць так міжнародных і ўнутраных праблем, як і праблем спецыфічных для беларускага насельніцтва, якое жыве ў межах польскай дзяржавы. Вынікам адсутнасці ярка акрэсленага палітычнага напрамку з'яўляецца і тое, што ГП аказалася няздольным даць рашучы адпор і правесці адпаведную прапаганду сярод беларускага насельніцтва ў сувязі з пачынаннямі безадказных шавіністычных элементаў, якія мелі месца падчас VIII Пленума ЦК ПЗПР.

Задачы, якія стаяць перад Беларускім грамадска-культурным таварыствам ў Польшчы вельмі вялікія і складаныя. Ажыццяўленне гэтых задач можа забяспечыць толькі цесная сувязь з масамі. Аднак практыка сведчыць нажаль аб чым іншым. Сведчыць аб гэтым, між іншым факт працягвання тэрміну склікання Пленума Улад БГ-КТ. Сведчыць аб гэтым таксама факт бюракратычнага глушэння ініцыятывы мас і Аддзелаў таварыства. Гэтыя школьныя практыкі адрыву ад мас не могуць забяспечыць ажыццяўлення нашых задач. Галоўнаму Праўленню неабходна змяніць цяперашні стыль працы.

Перыяд схематызму ў працы мінуў беззваротна. Галоўнаму Праўленню пара зразумець, што грамадска - культурная праца — гэта перш за ўсё, праца з масамі і для мас. А гэта здзейснена можа быць толькі шляхам актывізацыі і добрай працы Аддзелаў таварыства. І таму з гэтага ГП павінна зрабіць вывад, што месцам дзейнасці таварыства — гэта усе гарады і вёскі дзе жыве беларускае насельніцтва, а не толькі горад Беласток.

Бліжэй да мас, бліжэй да жыцця таварышы з Галоўнага Праўлення! Ад гэтага ў першую чаргу залежыць паспяховасць нашай працы.

ТУР (Варшава)

Нявырашаныя праблемы

Беларускія, асабліва сярэднія школы, у сваёй працы напатыкаюць на вялікія цяжкасці. У чым яны заключаюцца? Справа ў тым, што яшчэ аж дагэтуль няма праграм для беларускіх сярэдніх школ.

Калі настаўнікі ладзяць з такімі прадметамі як фізіка, хімія, матэматыка ці другія, бо і што-ж можна дадаць ці адняць з польскіх праграм, то ў супраціўнасць да гэтага, маюць яны цяжкасці з навучаннем беларускай мовы. Няма патрэбы растлумачваць важнасці беларускай мовы ў беларускай школе. Таму гэта праблема такая балючая і яе трэба вельмі хутка вырашыць.

Дагэтуль былі спробы з боку і Міністэрства асветы, і Аддзела асветы ВРН у Беластоку, і ВОДКО, у напрамку апрацавання праграмы. Падрыхтавана матэрыялы, сабралася камісія, у склад якой уваходзілі найлепшыя знаўцы беларускай мовы ў Польшчы, — зрабілі праект праграмы і... на гэтым скончылася. Мінуў год і больш, а аб праграме нічога не чуваць. Зразумела, што апрацаванне праграмы нялёгкая справа і вымагае крыху часу.

Ведаем і аб тым, што шмат клопатаў ёсць і з праграмамі для польскіх школ. Але трэба памятаць і аб тым, што ўжо па 5—6 год беларускія сярэднія школы працуюць без праграмы па роднай мове. На працягу такога часу можна было што-небудзь зрабіць. Тут няма ніякіх сумненняў. Вельмі добра, што Міністэрства асветы, Аддзел асветы ў Беластоку і ВОДКО паставілі перад сабой вялікую задачу, якой з'яўляецца апрацаванне праграмы. Нелічыліся аднак яны з сваімі сіламі і пералічыліся. Трэба сказаць сабе ясна. У нас няма яшчэ ані такіх кадраў і знаўцаў беларускай мовы, каб вырашыць так важную і адказную праблему.

Часам трэба прызнацца да сваіх слабасцей і шукаць развязкі ў іншым месцы. Нядаўна ў «Новай Культуры» тав. Матушэўскі пішучы аб праблемах палякаў — жыхароў Совецкага Саюза ў Львове, гаварыў і аб праблемах асветы. Там польскія школы, якія гуртуюцца ў Вільнюсе і Львове, змагаюцца з падобнымі праблемамі. Праграмы... і падручнікі, у якіх шмат недахопаў.

Тое самае і ў нас. Ці-ж можна вучыць моладзь мовы, калі ў падручніку ёсць памылкі. Можна рабіць памылкі ўсюды (хаця не вельмі гэта з'яўляецца пажаданым), але ў падручніках ні за што.

У Польшчы ёсць беларускія, украінскія, літоўскія, славацкія і іншыя школы. У Совецкім Саюзе — польскія. Маюць яны ўсе аднолькавыя цяжкасці. Ці-ж не можна з боку Міністэрства асветы дапамагчы ў апрацоўцы праграм і падручнікаў польскім школам у СССР, а з боку Совецкага Саюза — прыслаць спецыялістаў мовазнаўцаў беларускай і украінскай моў. Карысці будуць для абодвух старон. А найбольш скарыстаюць з гэтага навучэнцы. Можна было ўжо гэта зрабіць даўно, але «лепш позна, чым зусім не» гаворыць старая прыказка. Няма чаго чакаць. Не патрапім самі, шукайма дапамогі і то неадкладна. Гэта адна справа.

Ёсць другая справа не менш важная і балючая. Усім вядома, што каб школы добра працавалі павінна быць з боку асветных улад так званая «педагагічная кантроля». З гэтай кантроляй у беларускіх школах няважна. Хай сведчыць вось напрыклад такі факт,

Ніна Лебедзінская адразу пасля заканчэння Педагагічнага ліцэя ў Бельску, пайшла працаваць у Агульнаадукацыйны ліцэй у Гайнаўцы. Навучае яна беларускую мову ў ліцэальных класах. Працуе ўжо там 4 гады. І на працягу гэтага часу ніхто не быў у яе на ўроку. Не было ніякай візітацыі з боку Аддзела асветы ВРН, якому непасрэдна школа падлягае.

Я — гаворыць Ніна — раблю што магу, не маю заўваг з боку дырэкцыі, аднака-ж хацелася-б ведаць ацэнку сваёй працы з боку асветных улад. Чалавек у працы-ж робіць памылкі.

Як-жа можна пакінуць маладую настаўніцу самой сабе. Яна больш чым хто іншы патрабуе дапамогі, добрай парады. Праўда, ліцэй у Гайнаўцы «візітуецца» даволі часта, але ніхто не адважыўся прыйсці на ўрок беларускай мовы.

Зразумела, што працаўнікі Аддзела асветы не абавязаны ведаць беларускую мову, але ёсць візітатар, які адказвае толькі за справы беларускіх школ. І нажаль ён таксама баіцца, відаць, хадзіць на ўрокі беларускай мовы. Гэта справа не толькі Гайнаўскага ліцэя — гэта справа і Педагагічнага ліцэя ў Бельску і Агульнаадукацыйнага таксама ў Бельску, і іншых.

Дырэктар Педагагічнага ліцэя ў гутарцы на гэтую тэму сказаў коратка. «Хто дапаможа? — няма-ж каму».

Ці сапраўды на Беласточчыне не знойдзецца настаўнік, які навучае ўжо шмат год беларускую мову, якога можна было-б прызначыць на пасаду візітатара беларускіх школ і які будзе візітаваць урокі беларускай мовы ў сярэдніх школах? Напэўна ёсць. Кіраўніцтва Аддзела няхай падумае над гэтым. Напэўна знойдзецца. Трэба толькі мацней узяць гэтую справу да сэрца.

М. М.

Народная кераміка Беласточчыны

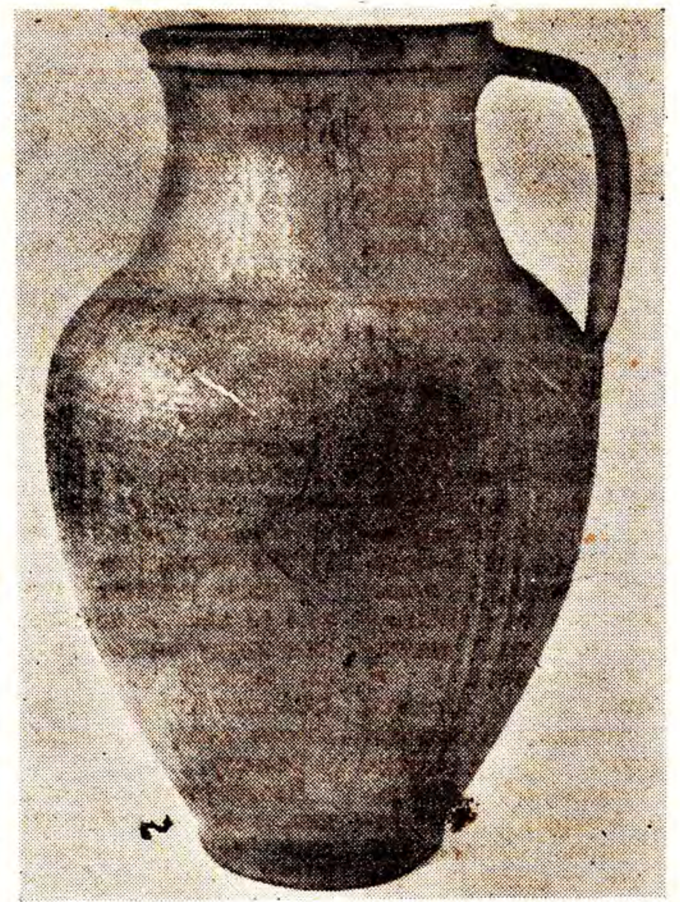

На здымку: чорна-серабрысты збан (сівак). Курыльная кераміка, аздоблівана паліроўкай. Зрабіў: Лявон Саласцікевіч, з Кляшчэляў Беластоцкага ваяводства.

Адказ на анкету „Сам вырашыш аб сваім часопісе" Да „Нівы"

Я «Ніву» чытаю,
«Ніву» паважаю,
Я кожну старонку
«Нівы» вывучаю.

Шкала, што дагэтуль
Сваю мову родну
Многія лічылі
Для сябе нягоднай.

І многа выпадкаў
Гэтакіх бывала,
Што за год «панюся»
Мову забывала.

Прыедзе дахаты
Зачне шчабятаці,
Не разбярэ бацька,
Не разбярэ маці.

Я ўсіх беларусаў
Прашу добрым словам,
Вывучайце мову,
Не саромцесь мовы.

Хто чытае «Ніву»
Знае ўсё без дзіва,
Куток «Пазнаёмімсь»
Яна нам адкрыла.

І толькі ахвотных
Нямнога бывала,
Ажно «Пазнаёмімсь»
І зусім прапала.

І тут прашу «Ніву»
І прашу чытачоў
Хай зноў «Пазнаёмімсь»
Хутка пачне працу.

І прашу таксама
Няхай «Ніва» шчыра
Гумар замяшчае
Ні-ж дагэтуль — шырай.

Няхай нашу «Ніву»
Вершы ўслаўляюць,
Няхай нашу «Ніву»
Песні апяваюць.

Хто шчэ з беларусаў
«Нівы» не чытае,
Хай яе здабудзе
И мову вывучае.

На канец я «Ніве»
Дзякуй пасылаю
І на новы нумар
Чым хутчэй чакаю!

УЛАДЗІМІР ГАЙДУК
Тарнопаль
пошта Лука
пав. Гайнаўка.

БАЛЕСЛАЎ МАНКЕВІЧ

Гутаркі аб мове

(Гутарка 3 — працяг)

ў (нескладовае) пішацца ў пачатку, у сярэдзіне і ў канцы слова пасля галосных, напрыклад: *народная ўлада, заўсёды, чытаў.*

Калі *у*, будучы асобным словам, стаіць пасля іншага слова, якое канчаецца на галосны, то яно пераходзіць у *ў: Янка вучыцца ў пятым класе.*

Таксама пасля злучка, калі папярэдняе слова або першая частка складанага слова (калі яно пішацца са злучком) канчаецца на галосны, пішацца *ў: рабочыя-ўдарнікі, поўночна-ўсходні.*

У вершах для захавання рытму часам пішуць *ў* (нескладовае) там, дзе павінна быць *у* (складовае).

У беларускай мове гук *ў* утвараецца з наступных гукаў: з гуку *в* у пачатку і ў сярэдзіне слова пасля галоснага перад зычным: *трава — траўка, галава — галоўка,* а таксама ў канцы слова пасля галоснага: *словы — слоў;*

з гуку *у* (складовага), калі ён апыніцца пасля галоснага перад зычным: *удзел — пры ўдзеле, участак — на ўчастку;*

з цвёрдага *л* пасля галоснага: *воўк, поўны, доўга, чытаў* (параўнайце з рускімі: волк, полно, долго, читал).

КАЛІ ТРЭБА ПІСАЦЬ І, А КАЛІ Й?

І (складовае) пішацца тады, калі яно з'яўляецца склада-ўтваральным гукам: *зім-ні, кра-і, га-і, дні і ночы.*

Й (нескладовае) пішацца ў сярэдзіне ці на канцы слова пасля галоснай: *край, гай, байка, ручай.*

Перад галоснымі літара *й* не пішацца, бо гук *й* разам з наступнымі галоснымі *э, о, у, а* перадаецца на пісьме літарамі *е, ё, ю, я: мае (майэ), тваё (твайо), юнацтва (йунацтва), новая (новайа).*

Напісанне злучэнняў *іё (ыё), ія (ыя), іе (ые)*

У словах іншамоўнага паходжання злучэнне *іо* не пад націскам і злучэнне *іа* пасля мяккіх зычных перадаюцца праз *ія,* а пасля цвёрдых *д, т,* і зацвярдзелых *ж, ш, ч, ц, р* — праз *ыя,* напрыклад: *біялогія, бібліятэка, соцыялістычны, геніяльны.* Выключэннямі з'яўляюцца *радыё, трыё.*

Пад націскам *іо* перадаецца праз *іё (ыё): біёлаг, патрыёт, стадыён, Ліён.*

Злучэнне галосных *іе* перадаецца праз *іе (ые): гігіена, дыета, аудыенцыя.*

Злучэнне *іо* ў канцы геаграфічных назваў перадаецца праз *іо (ыо): Токіо, Рыо-дэ-Жанейро, Онтарыо.*

ЯК ПІШУЦЦА ІМЁНЫ, ПРОЗВІШЧЫ І ГЕАГРАФІЧНЫЯ НАЗВЫ?

Беларускія імёны, прозвішчы і геаграфічныя назвы пішуцца згодна з іх вымаўленнем у беларускай мове: *Сяргей, Ганна, Чарнякоў, Орша, Магілёў, Рэчыца.*

Імёны, прозвішчы і геаграфічныя назвы іншамоўнага паходжання пішуцца з захаваннем асаблівасцей той мовы, з якой яны ўзяты. Так, напрыклад, захоўваюцца пачатковыя *О, Э: Одэса, Ока.*

Захоўваецца ненаціскное *е, э; Александр, Сергеевіч Пушкін, Тарас Грыгор'евіч Шэўчэнка.*

Захоўваюцца пачатковыя *В, Т, Сч: Владзімір, Владзікаўказ, Тэрэк, Счасліўцэў.*

Аднак напісанне гэтых імён, прозвішчаў і геаграфічных назваў падлягае наступным правілам беларускага правапісу: ненаціскное *о* пераходзіць у *а: Масква, Смаленск, Варонеж;* пасля зацвярдзелых зычных пішуцца *а, о, у, э, ы: Шэўчэнка, Разань, Чэхаў;*

в пасля галосных пераходзіць у *ў: Каўказ, Шолахаў, Кіеў; д, т* пры мяккім вымаўленні перадаюцца праз *дз, ц: Владзімір, Дзержавін, Анціпаў;* злучэнне *тс* пераходзіць у *ц: Іркуцк, Якуцк.*

Польскія геаграфічныя назвы з канчаткамі на *-ów, -ew* у беларускай мове перадаюцца праз *-аў, -эў: Kraków — Кракаў, Zambrów — Замбраў, Tczew — Тчэў, Parczew — Парчэў.*

ПРАКТЫКАВАННІ

А цяпер вазьміце сшытак, які вы ўжо пэўна падрыхтавалі, і прарабіце наступныя практыкаванні:

1. Перапішыце словы, змяняючы іх так, каб *е, ё,* перайшлі ў *я,* напрыклад: *лес — лясы, вёдры — вядро;* пастаўце націск і падкрэсліце галосную ў першым складзе перад націскам.

Сем'і, сцены, снег, сёстры, селянін, вёсны, леснікі, цесляры, вербы, мётлы, сёлы, след, гнёзды, певуны.

2. Дадзеныя словы змяніце так, каб *о, э* сталі не пад націскам, напрыклад: *колас — каласы, сустрэча — сустракаць.*

Дом, голас, холад, поле, рэчка чэрап, цэгла, горад, брод, корм, чорны, шоўк, шэры, рог, цэны, лось, стог, мурог, сноп, копы, волас, стол, човен, двор.

3. Перапішыце ўрывак верша Петруся Броўкі «Мір нам патрэбен!» і падкрэсліце словы, у якіх ёсць *ў* або *й.*

Як толькі ўзыходзіць зара над зямлёй,
Дзень радаснай працы займаецца мой,
Відаць мне, як токар стаіць за станком,
Як каменшчык ўзводзіць вялікасны дом,
Як экскаватар пракладае шлях,
Як з кніжкамі дзеці збіраюцца ў клас,
Што птушкі шчабечуць... Шчаслівы іх час!
Таварыш,
Сягоння ў нас думы адны:
Мір нам патрэбен,
Не трэба вайны!

Успаміны старога дзеяча „Грамады”

Чытаю «Ніву» ад першага нумара. Што ў ёй пісалася, нічога з пад мае ўвагі не выйшла. Чытаў я таксама ўрыўкі ліста ў рэдакцыю грамадзяніна з Падрэчан, у якім ён пісаў, што беларуская мова, гэта нейкая непатрэбная нікому выдумка.

Такіх, як грамадзянін з Падрэчан, ёсць сёння многа. Было іх таксама нямала ў цёмны перыяд санацыі. Трудна, сілаю свядомасці нікому ў галаву не ўб'еш...

Я вельмі задаволены, што дачакаў такога часу, калі нашая беларуская моладзь, свабодна вучыцца ў сваіх беларускіх сярэдніх і вышэйшых установах.

Мяне вельмі цікавяць на старонках «Нівы» артыкулы аб успамінах рэвалюцыйнай барацьбы беларусаў на Беласточчыне. Таварыш Мэтэйчык у адным з сваіх артыкулаў між іншым вельмі цікава пісаў аб выпадках у Старым-Беразове, аб рэвалюцыйнай дзейнасці беларускай «Грамады».

У гэтым годзе мне выпадкова прыйшлося пабываць у Бельску. Тут я нечакана сустрэў свайго старога сябра, КПЗБ-оўца Якуба Базылюка. Пачалі ўспамінаць мінуўшыя гады барацьбы з нацыянальным прыгнётам, з фашызацыяй краіны, гады барацьбы з гітлераўскімі захопнікамі. Цяжкія гэта былі гады.

Мы пачалі ўспамінаць аб выпадках у Старым-Беразове ў якіх і нам прышлося браць непасрэдны ўдзел.

Я запрапанаваў сябру каб ён аб гэтым напісаў у «Ніву», каб падзяліўся сваімі цікавымі ўспамінамі з яе чытачамі. Аднак сябра адмовіўся.

— За мала маю часу — гаварыў ён. Ды і памяць ужо не тая, што калісь была.

— Напішы ты — запрапанаваў сябра. Ты-ж лепш гэта памятаеш.

Вось я і пастанавіў напісаць у «Ніву» аб калісьніх выпадках у Старым - Беразове.

*

На заклік КПЗБ і таварышаў з пасольскага клуба ў Беластоку, пасол: Браніслава Тарашкевіча, Пятра Мятлы, Паўла Валошына, Флеганта Вальнца і Янкі Грэцкага ў заходняй частцы Беларусі, як грыбы пасля дажджу пачалі паўставаць гурткі беларускай «Грамады».

Урэшце прыйшла чарга і на нас. З беларускага друку мы даведаліся, што ў лістападзе 1926 года адбудзецца паветовы з'езд «Грамады» у Бельску.

Дачакаўшыся таго дня, я са сваім бліжэйшым сябрам, членам КПЗБ — Кірылам Саевічам з вёскі Вілюкі, раненька селі ў цягнік і накіраваліся ў Бельск.

Калі мы выйшлі з цягніка ў Бельску дык адразу ўбачылі што на пероне круціцца каля 20 чалавек фашысцкіх «боюўкажы» з грубымі бярозавымі палкамі. Не трацячы часу, мы абыякава ўзялі напрамак на вуліцу, дзе было кіно «Гарсон».

Ля кіна мы ўбачылі пасла Валошына, які аб нечым горача гутарыў з «грамадоўцамі», абступіўшымі яго.

Па прапанове Валошына мы накіраваліся да ўказанага памяшкання на вуліцы Касцюшкі, дзеля нарады. Тут нас пасол Валошын паведаміў, што староста забараніў арганізаваць з'езд у зале кіно «Гарсон».

Аказалася таксама, што прыехала за мала «грамадоўцаў» і з'езд не можа быць законамоцным. Грамадоўская арганізацыя большасцю размяшчалася далей ад Бельска і таму сёння не ўсе мелі магчымасць прыехаць на з'езд.

Пастанавілі адлажыць з'езд на пасля і на другі раз выбраць месца з'езду, якое адпавядала-б усёй паветовай арганізацыі.

Пасля заканчэння нарады мы накіраваліся пад кіно «Гарсон». Нас акружыў вялікі натоўп «грамадоўцаў». Не бракавала тут і паліцаяў, і фашысцкіх «боюўкажы». Аднак пасол Валошын не зважаючы на іх, узыйшоў на вышэйшае месца і пачаў прамову да «грамадоўцаў». Між іншым заявіў ён, што з'езд сёння не адбудзецца з прычын незалежных ад нас і што тэрмін і месца з'езду будзе паданы незадоўга ў друку. «Грамадоўцы» маніфестацыйна рушылі вуліцамі Бельска. У след пайшлі паліцаі і «боюўкажэ», аднак не мелі адвагі нападаць на нас. Незадоўга ўсе спакойна раз'ехаліся.

Праз нейкі час, друк паведаміў, што паветовы з'езд «грамадоўцаў» адбудзецца 5 снежня 1926 года ў Старым-Беразове.

5-га снежня быў прыгожы сонечны дзень. Зямля пакрылася белым пакрывалам. Падмарожвала, і беленькі, крыштальны сняжок весела скрыпеў пад нагамі.

У гэты дзень, з самага рання на Старога-Беразова з усіх бакоў набліжаліся групкі людзей. Цвёрда ішлі мужыкі «грамадоўцы» з-пад Орлі, Кляшчэляў, Гайнаўкі, Белавежы, Нараўкі, са шматлікіх іншых аколіц. Рушылі беларусы, прыгнечаныя санацыйным, нацыянальным уціскам. Снег скрыпеў пад мужыцкімі растрэпанымі лапцямі.

І гэтым разам не адчулася недахопу апякунаў. З самага рання прыехала 25 конных паліцаяў. Сцягнулі таксама мноства пешых паліцыянтаў з Орлі, Кляшчэляў, Гайнаўкі. Прыбыла 30 чалавек фашысцкіх «боюўкажы».

Паліцыя баючыся вялікага наплыву «грамадоўцаў» пачала тэрарызаваць іх і страшачы зброяй, не ўпускаць у вёску. Многа з таварышаў «грамадоўцаў» прымушана было вярнуцца і не прысутнічаць на з'ездзе. Але ўсё-ж такі не гледзячы на тэрор паліцыі звыш 100 чалавек «грамадоўцаў» прыйшло ў вёску.

Бяручы пад увагу факт, што паліцыя каб перашкодзіць з'езду, можа ўжыць свой стары, выпрабаваны спосаб — правакацыю, з'езд пастанавіў выбраць парадкавую міліцыю, якая будзе ахоўваць яго і не ўпусціць правакатараў у хату грамадзяніна Трашчоткі, дзе адбываўся з'езд. Да міліцыі выбрана было 15 адважных і моцных чалавек, на чале з тав. Саевічам.

Пад гукі ўсім вядомай, рэвалюцыйнай песні, якая пачыналася ад слоў: «Ад веку мы спалі і нас разбудзілі...», пасол Мятла адкрыў з'езд. Распачаліся абрады.

Раптам да дзвярэй пачалі дабівацца фашысцкія «боюўкажэ», кажучы, што яны таксама члены «Грамады» толькі спазніліся на з'езд. Аднак міліцыя не паверыла ім і не ўпускала ў хату. Тады ў рух пайшлі паліцэйскія прыклады. Выбіта дзірку ў дзвярах. У ёй паказаўся ненавісны, вусаты, фашысцкі твар. Адзін з міліцыянераў не вытрымаў. Ён замахнуўся з усяе сілы, ударыў моцным, спрацаваным, мужыцкім кулаком у ненавісныя фашысцкія лупы.

Фашыст не вытрымаў удару. Ён адхіснуўшыся, непрытомна асунуўся на зямлю.

Раз'юшаныя фашысты, нібы шалёныя сабакі, кінуліся да вокнаў, пачалі выбіваць іх. На дапамогу ім рушыла паліцыя. З трэскам ламаліся ваконныя рамы, зазвінела, пасыпалася шкло. Аднак з'езд не перарваў сваёй работы. Звыш гадзіны працягвалася бамбардыроўка Трашчотковай хаты. Аднак адважныя міліцыянеры, праз доўгі час, ніводнага фашыста не ўпусцілі ў хату.

Усё-ж такі нарэшце фашысты ўварваліся. Задняя дзверы не былі добра забяспечаны. Распачалася крывавая масакра «грамадоўцаў».

Трашчалі і ламаліся фашысцкія бярозавыя калы на мужыцкіх галавах. Людзі хлынулі да вокнаў, дзвярэй, пачалі ўцякаць. Тут паліцаі сустракалі іх прыкладамі.

Хутка на вуліцы ўтварыўся шматлікі натоўп акрываўленых людзей, акружаны цесным кардонам коннай і пешай паліцыі.

«Грамадоўцы» не зважаючы на паліцаяў хутка сфармаваліся ў чацвёркі і маніфестацыйна рушылі праз вёску.

Паліцыя пастанавіла разагнаць маніфестацыю. Хутка сфармавалася калона паліцэйскіх коннікаў і галопам наляцела на нас.

Людзі пачалі разбягацца ва ўсе бакі. Я з групкай «грамадоўцаў» кінуўся ў бок Збуча. Паліцаі на конях хутка нас дагналі і зноў пачалася крывавая масакра. Беленькі снег пачырванеў ад мужыцкае крыві. Я ўцякаў далей праз поле. Дагнаў і мяне паліцай. Свіснула паліцэйская шашка. Я мімаволі адскочыў у бок. Толькі вуха закранула. Невялікая рана хутка зажыла.

А Саевічу горай дасталася. Доўга ён лячыў расцятую паліцэйскай шашкай галаву.

Якія тады былі мае пачуцці? Думаеце, што я шкадаваў, што прыбыў на з'езд? Не! У жылах маіх кіпела гарачая кроў. Тады нарадзілася ў мяне вялікая нянавісць да фашыстаў, да санацыйнае ўлады, да ўсяго таго, што прыгнятала наш беларускі народ.

Я ганаруся тым, што я беларус, што я член шматтысячнай арганізацыі беларускай «Грамады», якая так слаўна ўпісалася ў карты беларускай гісторыі.

Сапраўды злосць бярэ чалавека, калі яшчэ дагэтуль сустракаюцца людзі, якія гавораць, што ў нас — беларусаў няма свае гісторыі. А вышэй апісаныя падзеі ў Старым - Беразове — гэта што? Не ўрывак гісторыі. Здарэнняў такіх адбылося многа ў гады санацыі і фашысцкага зняволення. Аб іх трэба пісаць. Нахай людзі ведаюць, як беларускі мужык змагаўся за сацыяльнае і нацыянальнае вызваленне.

Прыпомніўся мне гарачы палымяны верш нашага вялікага песняра Янкі Купалы, які пісаў:

...Падымайся з нізін
Сакаліна сям'я
Над крыжамі бацькоў
Над курганамі
Занімай маладая
Беларусь мая
Свой пачэсны пасад
Між славянамі...

Палымяныя словы Янкі Купалы збыліся. Беларусь заняла сваё пачэснае месца. Ды і мы беларусы калісь прыгнечаныя санацыйнай уладай, сёння грамадзяне Народнай Польшчы, разам з усім народам, як роўныя з роўнымі, будуем соцыялізм у сваёй краіне.

ФЕДАР ГЕРМАНЮК

А. ОМІЛЬЯНОВІЧ (2)

Стары камуніст, Янка Верамюк расказаў нам аб становішчы.

— Няма што, таварышы — кажа — трэба гуртавацца супраць фашыстаў, перамога сама не прыдзе. Вырашылі мы арганізаваць падпольны антыфашысцкі камітэт. Мэтай нашай было запасіць зброю, прыцягваць да дзейнасці камітэта ўсё больш новых людзей, а што галоўнае, навязаць сувязь з паасобнымі групамі афіцэраў і салдатаў Савецкай Арміі, якія хаваліся ў Белавежскай пушчы.

Мы пастанавілі забяспечыць іх зброяй, боепрыпасамі і харчамі.

Гэткі быў пачатак нашага падпольнага і партызанскага руху ў Дубінах — пачатак змагання з фашыстамі.

Выходзячы з сушні мы адчувалі сябе мацнейшымі духам. Адляцеў першы страх і дэзарыентацыя. Ведалі што рабіць. Аднак не ўсе выканалі сваё заданне, якое атрымалі на сходзе. Відаць вельмі баяліся чэмецкай навальніцы і пакінулі нашы рады. У арганізацыі засталіся людзі сталыя, цвёрдыя, якія разумелі сваю мэту і заданне.

Фашысты ўяўлялі сабе, што іх можа спаткаць у Белавежскай пушчы і ў вёсках раскінутых на яе ўзлессі. Ведалі, што гэта адзінае, найлепшае месца для партызанскай дзейнасці.

У вёсцы Дубіны і Навасады паставілі свае бункры а ў іх па 70 немцаў, заквартэраваліся таксама ў школе, высялілі Буды, Масева, Касы-Мост. Іншыя навакольныя вёскі, такія як: Казімеры, Пасталава і Паядынікі спалілі да тла. Астрог у Гайнаўцы запаўняўся народам. У Дубінах, Навасадах і іншых вёсках быццам-бы сабакі за падлам круціліся нямецкія шпікі. Для нас гэты час быў асабліва цяжкі.

— Фашызм — гэта мне не навіна — кажа гр. Саевіч з Навасадаў.

Я быў членам КПЗБ, змагаўся з санацыйнай дыктатурай пілсудскага, паспрабаваў і палак і ў турме пабыў. Што-ж прыйшлося ізноў пачынаць працу ад пачатку. І вось у Навасадах мы пачалі арганізаваць падобны антыфашысцкі камітэт, як у Дубінах. У склад камітэта ўваходзіла 14 людзей. Заданне нашага камітэта было таксе самае як заданне камітэта ў Дубінах. Я пачаў працаваць у лесе. Тут першы раз сустрэўся з групай чырвонаармейцаў, якая налічвала 25 асоб. Гэткіх груп у пушчы было нямала. У мяне з групай наладзілася цесная сувязь. Апрача розных паведамленняў аб гітлераўцах я прыносіў ім зброю, боепрыпасы і іншае забеспячэнне.

Але тут вось трэ-было вельмі ўважліва працаваць, бо гітлераўцы, якія ведалі рускую мову апраналіся ў мундзіры чырвонаармейцаў і ўтрох, упяцёх ішлі ў пушчу каб «навязаць сувязь» з паасобнымі групамі чырвонаармейцаў і гэтакім чынам выкрыць іх і выкрыць людзей, якія з імі супрацоўнічалі. Гітлераўцы хацелі загадзя знішчыць развіваючыся партызанскі рух. Навязваючы сувязь трэба было асцерагацца, каб не трапіць у рукі замаскаваных фашыстаў.

Пазнаёміўся я неяк з афіцэрам Савецкай Арміі, Іванам Іванавічам і Сашай Мядзенцавым, якія з паасобных груп чырвонаармейцаў арганізавалі партызанскі атрад. З імі і з Койла з Юрчукам утрымоўвалі цесную сувязь. Іван Іванавіч і Мядзенцаў — гэта былі надзвычайныя людзі.

Аднойчы прышлося мне спаткаць Койлу. Койла і Юрчук ведалі некалькі партызанскіх груп, вось мы і вырашылі прылучыць іх да Івана Іванавіча. Партызанскі атрад пачаў хутка ўзрастаць.

Прыйшоў 1942 год. Іван Іванавіч ведаў аб нашай падпольнай арганізацыі, ведаў што ўжо можна добра разгортваць партызанскую дзейнасць.

Вырашыў ён навязаць сувязь з моцнымі і добра сарганізаванымі партызанскімі атрадамі ў пружанскіх лясах. Некалькі дзесяткаў партызанаў пад камандай Івана Іванавіча падалося ў той бок. Доўга іх не было. Урэшце вярнуліся.

Весткі прынесеныя імі яшчэ больш прыцягнулі нас да працы. Група Івана Іванавіча спаткала там — у лясах, магутны партызанскі атрад імя Калініна. Партызаны расказвалі як атрад гэты ўзрываў рэйкі, нішчыў гітлераўцаў, якую мае радыёвую сувязь з Масквой, што друкуе лістоўкі, атрымоўвае з дэсантаў зброю і г. д.

Іван Іванавіч даў нам баявое заданне. Трэба было паслучаць усе паасобныя групы ў адзін вялікі партызанскі атрад і прыступіць да аперацыі супроць фашыстаў.

(Працяг будзе)

Увага, члены Галоўнага Праўлення БГ-КТ

Прэзідыум ГП паведамляе чл наў ГП, што 25 лістапада г. г. адбудзецца І Пленарнае пасяджэнне Праўлення. Пачатак пасяджэння ў 10 гадз. раніцы ў зале ГП вул. Маніфесту Ліпцовага 25.

Просім усіх членаў Праўлення абавязкова ўзяць удзел у пасяджэнні.

Прэзідыум ГП БГ-КТ

Арганізуем курс беларускай мовы

Каб даць магчымасць тым хто хоча, і беларусам і палякам г. Беластока і прадмесцяў, навучыцца беларускай мовы, Галоўнае Праўленне пастанавіла арганізаваць курс беларускай мовы.

Курс прадбачыць у асноўным навуку чытання і пісання, а ў далейшым будзе паглыбляць веды з мовы літаратуры.

Курс будзе адбывацца ў памяшканні Галоўнага Праўлення ў Беластоку.

Аб часе і колькасці заняткаў на працягу тыдня, вырашаць самі ўдзельнікі курсу.

Запісы на курс ужо прымае Галоўнае Праўленне ў Беластоку вул. Маніфесту Ліпцовага 25.

Звяртаемся з заклікам каб як мага большая колькасць выразіла жаданне карыстаць з гэтага курсу.

Цяжкім ён не будзе, а дасць магчымасць у сяброўскай атмасферы здабыць асноўныя веды па беларускай мове.

Аб беларускай дзіцячай літаратуры

27 кастрычніка г. г. на канферэнцыі настаўнікаў беларускай мовы ў Гайнаўцы, настаўнікі падкрэслілі недахоп дзіцячай літаратуры ў школе і звярнуліся да Галоўнага Праўлення БГ-КТ, каб яно па меры магчымасці дапамагло забяспечыць школы літаратурай.

У адказ Галоўнае Праўленне выслала 5.XI. наступныя пазіцыі з дзіцячай літаратуры.

«Рак — вусач» — Якуба Коласа.

«Дзіцячы сад» — А. Вялюгіна.

Гэтыя кніжкі атрымалі наступныя школы: у Чыжах, Барысаўцы, Семяноўцы, Ласінцы, Нараўцы, Эльяшуках (Гайнаўскага павета).

Нам здаецца, што Галоўнае Праўленне не павінна затрымацца на гэтым і пастарацца ў хуткім часе папоўніць школьныя бібліятэкі ва ўсіх беларускіх школах большай колькасцю экземпляраў дзіцячай літаратуры.

Беларускія дзеці мусяць мець у сваіх школьных бібліятэках сваю беларускую, дзіцячую літаратуру.

В Л.

Дайце Гарадзіску беларускую кніжку

У Гайнаўскім павеце ёсць вёска Гарадзіско. У Гарадзіску ёсць бібліятэка. У гэтай бібліятэцы ўсяго 57 кніжак. Усе гэта кніжкі польскія і рускія. А Гарадзіска — вёска беларуская.

А «кніжак беларускіх зусім няма» — піша наша карэспандэнтка з Гарадзіска — Ніна Грыгарук. І далей піша Ніна «хоць людзі ў вёсцы не чыста па-беларуску гавораць, аднак вельмі любяць слухаць беларускія вершы. А моладзь з нашай вёскі вельмі хоча, каб у нашай бібліятэцы знайшлі месца беларускія кніжкі, якія моцна цікавыя па-свайму зместу».

Звяртаемся да кіраўніцтва павятовай бібліятэкі ў Гайнаўцы і прыпамінаем: дайце беларускай моладзі ў Гарадзіску — беларускія кніжкі!

Прыпамінаем што...

У Беластоку пры Галоўным Праўленні БГ-КТ існуе беларускі народны калектыў мастацкай самадзейнасці. Складаюць яго гурткі: харавы і танцавальны.

У апошнім часе распачаў ужо сваю працу і Беларускі Тэатр.

Акрамя гэтага пры мастацкім калектыве ў найбліжэйшым часе будзе сарганізаваны аркестр цымбалістаў, а таксама эстрадная група, якая на варштат сваёй працы возьме м. інш. багатую спадчыну беларускай сатыры і гумару.

Запісы ва ўсе вышэй вылічаныя гурткі, у аркестр і ў тэатр прымаюцца Галоўным Праўленнем вул. Маніфесту Ліпцовага 25, кожны дзень у гадзінах ад 8—16. Можна запісацца ў пазнейшых гадзінах падчас рэпетыцый пасобных гурткоў, ва ўсе дні акрамя аўторку і суботы.

Усіх ахвотных удзельнічаць у працах беларускага мастацкага калектыву, у сардэчна запрашаем.

Перадавы кааператыў

Беластоцкі рымарска-абівачны кааператыў з'яўляецца вядомым на ўсёй краіне. Такія свае вырабы як: рукавіцы, паясы да акардэонаў, вупраж і іншую рымарскую галантарэю — ён высылае у шматлікія гарады.

Пра добраякасныя вырабы сведчыць факт, што кааператыў «Упе-рад» атрымаў за II квартал пераходны флажок ЦЗСП, а цяпер за першае месца ў краіне — атрымаў пераходны флажок Галоўнага Саюза працоўных кааператываў. (Р)

Калі перастане...

У Старым Ляўкове, Гайнаўскі павет, ёсць грамадская крама. На працягу ўсяго часу змянілася ў ёй шмат прадаўшчыц і прадаўшчыкоў. Цяпер прадаўшчыцай з'яўляецца Марыя Рэент, якая цалкам не дбае пра краму.

У гэтай краме ніколі няма патрэбных матэрыялаў, а на запытанне чаму так дзеецца, адказвае, што ўжо так павінна быць і... пацiскае плячыма.

Жыхары нашае вёскі вымушаны хадзіць да адлеглай у некалькіх кіламетрах вакзальнай крамы ў Нараўцы, якая заўсёды добра забяспечана таварамі.

Неабходна дадаць, што Марыя Рэент не толькі дрэнна працуе ў грамадскай краме але таксама і акрадае яе, ашуквае пры гэтым старых людзей і малых дзяцей, якія прыходзяць за пакупкамі

Жыхары нашай вёскі звяртаюцца з запытаннем да ПЗГС ў Гайнаўцы, — калі нарэшце будзе наша крама забяспечвацца патрэбнымі нам таварамі, і калі Марыя Рэент перастане ашукваць людзей.

Чытач з Ляўкова

Аб саломе ў Плёсках

Ніжэй поўнасцю падаем пісьмо аднаго з нашых актыўных наймалодшых карэспандэнтаў.

«Дарагая Ніва»! У Плёсках ёсць кааператыў. У кааператыве ёсць многа саломы, якая ляжыць у двох месцах: каля стайні і на полі. Гэтую, што каля стайні, кааператыўшчыкі возяць да дому. А гэтая, што на полі ляжыць — то гніе».

А мо', кааператыву сапраўды патрэбна гнілая салома?!

в. ю.

Павесілі каб... вісеў

ROZKŁAD JAZDY POCIĄGÓW
PASAŻERSKICH NA ST. KURIANY

PRZYBYCIE	KIERUNEK	ODEJŚCIE
	BIAŁYSTOK C.	
	KRYNKI BIAŁ	

Праўда, што шмат можна даведацца з гэтага раскладу? Нажаль ёсць яшчэ такіх многа на нашых чыгуначных прыпынках.

МАЛЫМ СЯБРАМ

Рэдакцыя кожны дзень атрымлівае шмат пісем ад школьнай дзетвары.

Дзеці пішуць, што любяць «Ніву» чытаюць яе, вывучаюць вершы і наогул цешацца, што яна друкуецца.

Яны таксама прысылаюць шмат матэрыялаў: вершаў і апавяданняў уласных і тых, якія яны вывучалі напамяць з кніжкі.

Усе гэтыя пісьмы, рэдакцыя «Нівы» з радасцю прымае і ахвотна чытае. Вельмі-ж цікава ўжо нам ведаць як і чаго дзеці вучацца ў школе, якія ў іх ацэнкі, што робяць у вольны ад заняткаў час, што робяць у дома, што чуваць у іх вёсцы, ці горадзе. Аб усім гэтым дзеці — пішуць. Мы верым, што і далей будуць пісаць і яшчэ больш ніж дагэтуль.

Каб дзеці ў адной вёсцы маглі пазнаваць як жывуць і вучацца дзеці ў другой вёсцы, каб мелі магчымасць вывучаць дзіцячыя вершы і чытаць апавяданні, казкі, рэдакцыя пастанавіла адкрыць пастаянны дзіцячы куток.

У гэтым кутку будзем друкаваць цікавыя пісьмы дзяцей, дзіцячыя вершы, апавяданні і г. д.

Сёння на пачатак змяшчаем прыгожы верш аб восені. Верш гэты прыслаў Вася Барута з вёскі Плёскі Бельскага павета, вучань VI класа Плёскаўскай школы.

ВОСЕНЬ

Восень ткала ўжо красёнцы
Мяккай чырвані ў лістах,
Восень спей вяла бясконцы,
З ветрам ходзячы ў кустах.

Восень прала кужаль тонкі
Павуціны белы лён,
Восень шэрыя заслонкі
Мойчкі клала на адхон.

КРЫТЫКА ПРАЗ ФОТААБ'ЕКТЫЎ

На старонках друку і ў маштабе розных органаў улад праводзяцца спрэчкі над далейшым лёсам ГОМ-аў. У спрэчках гаворыцца аб тым, што апошнім часам прыкмячаецца не толькі дрэнны але проста катастрафічныя непарадкі ў ГОМ-ах. Аб гэтым няхай сведчыць прыклад з Мілейчыц, Семятыцкі павет.

Будынкі прызначаныя на майстэрні ГОМ-аў, ужо некалькі гадоў нерамантаваныя — валяцца, а прывезеная на рамонт цэгла два гады ляжыць на панадворку і «выветрываецца». Некаторыя разносяць яе і ўжываюць на свае патрэбы.

На панадворку ГОМ-а ў Мілейчыцах ужо два гады ляжыць цэгла, якую разграбляюць жыхары вёскі.

Машыны, якія каштуюць сотні тысячы злоты стаяць на панадворках і нішчацца. Загадчык ГОМ-а Уладзімір Праховіч так клапоціцца аб ГОМ-е як «сабака аб пятай назе».

Сяляне ахвотна карысталіся-б машынамі з ГОМ-а але што з таго, як іх ніколі не рамантуюць тады, калі трэба, або зараз пасля рамонту іншоў псуюцца.

Гэткая гаспадарка выклікае толькі абурэнне і трэба неадкладна, радыкальна змяніць яе.

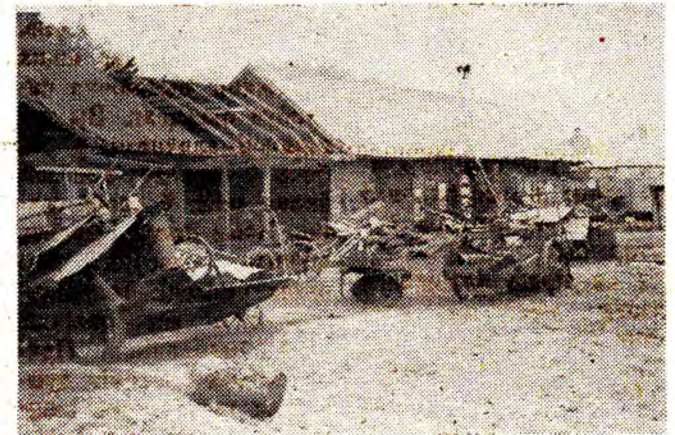

Агульны выгляд гаспадаркі ГОМ-а ў Мілейчыцах.

У дрэнным рамонце рэкорд пабівае ГОМ у Гайнаўцы. Нядаўна гэты ГОМ прыслаў у вёску Навасады адрамантаваную малатарню. І вось сяляне бачацам у зямлю паўрасталі са здзіўлення. У сярэдзіне, малатарні былі адны мышачыя гнёзды, смецце і прарастаючае збожжавае зерне. Адным словам, машынай нельга было карыстацца. Па сённяшні дзень стаіць яна на панадворку Скепкі.

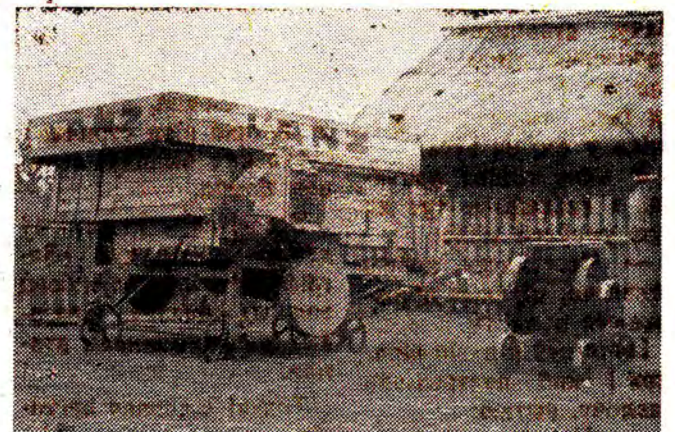

«Адрамантаваная» малатарня, якая стаіць у Навасадах.
Тэкст і фота А. Омільяновіч.

Неабходна выправіць

У Нарве налічваецца некалькі крам ГС-а. Нажаль забеспячэнне іх ПЗГС-ам далёка недастатковае — апрача гарэлкі, заўсёды чагось бракуе.

І так напрыклад, цяпер сяляне не могуць купіць цвікоў, на працягу амаль 4 тыдняў нельга было купіць нават кілограма цукру. Так дзеецца заўжды. Калі ёсць адно — няма другога.

Варта каб ПЗГС у Гайнаўцы змяніў сістэму забеспячэння ГС-а ў Нарве — зразумела на лепшае.

Бывае і гэтак...

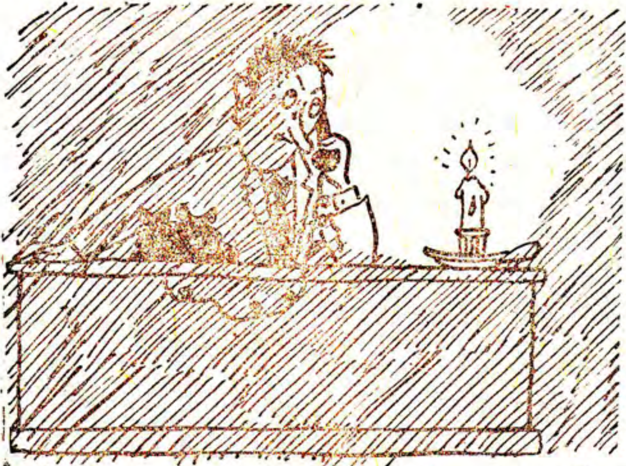

Ало!.. Так... так, гарадская электрастанцыя... Слухаю...

ПІРАЖКІ БЕЗ СУМЛЕННЯ

Напэўна добра вядома вам беларуская гасціннасць. Калі толькі госць трапляе ў хату, усё лепшае з'яўляецца на стале, гаспадар з гаспадыняй запрашаюць вас на ганаровае месца і пачынаюць частаваць чым хата багата.

Хай Бог крые і ратуе, калі вы ўздумаеце адмаўляцца — гэтым толькі пакрыўдзіце гаспадароў. За тое пасля пачастунку, калі адсунецеся ад стала і папусціце дзягу, тады з гаспадарамі і аб справах можаце пагутарыць.

І са мною здарылася нешта падобнае, калі мяне знаёмы старшыня ГС-а зацягнуў да сваіх знаёмых. Там быў яшчэ нейкі невядомы чалавек. Не паспеў я асвоіцца з непрывычнымі абставінамі, як на стале з'явіліся гарачыя піражкі, румяныя, блішчастыя, быццам лакіраваныя з белымі саромлівымі бакамі, а пад піражкамі клубіцца пахучая пара, воблачкі якой знікаюць недзе пад столлю.

Перад піражкамі стаяла міска са смятанай. Бачу, старшыня цягне падпечаны піражок, ныpae яго ў смятане і чую як гэты піражок хрумсціць у яго на зубах.

У мяне слінка пацякла, а гаспадыня тут як тут, умаўляе мяне:

— Частуйцеся, добры чалавеча, піражкі дзяржаўныя з мясам.

Пацягнуў я адзін піражок і каб падтрымаць размову, пытаю:

— Напэўна мясапастаўку здалі і збожжа на закупачны пункт адвезлі?

Гаспадар крыху збянтэжыўся, мабыць і змахляваў-бы але ў прысутнасці старшыні не асмеліўся. Так ці інакш, а быў вымушан адказаць:

— Не, не зусім так яшчэ засталося здаць 40 кілаграмаў мяса, а са збожжам, так сказаць, яшчэ справа не высветлена, няма патрэбы спяшацца, мо' у цяперашні час збожжапастаўкі зніжаць.

Тут я не вытрымаў ды кажу:

— Прабачце людзі добрыя, піражкі гэтыя з мясам але без сумлення. У цяперашні час наша дзяржава выключна патрабуе паставак. Вы тут піражкі заядаеце, а рабочь ў горадзе з-за кавалка мяса ў чарзе стаіць. Часы насталі новыя, добрыя, нясуць нам шмат радасці. Толькі гэтыя часы мы павінны самі ўмацаваць. Прабачце мне за такія думкі над гэтым піражком без сумлення. Перш трэба выканаць абавязкі, а потым можна і піражкі есці.

— А з сумленнем будзеце есці? — пытае мяне невядомы сусед па сталу і паказвае мне квіток аб здачы паставак з перавыкананнем.

Ад радасці я яму пад сталом пацісную руку, а ён мяне цягне з-за стала ды кажа:

— У мяне варэнікі з пячонкай, хатняя каўбаса знойдзецца, а ў склепе хатняе піва страляе ў бутэльках быццам атамная бомба.

Згадзіўся я і напісаў дамоў тэлеграму: «Затрымаўся па службова важных справах, звязаных з даследваннем атама».

Толькі я кропку паставіў, а тут у дзвярах з'явілася мая старая ды давай галасіць:

— Усё сумленне сваё заліваеш, шалапутны Збірайся дамоў, бацыла лысая...

Эх, а так хораша пачынаўся дзень!

Дзядзька Лявонь

Дом моды

Схадзіў я ўсе Беластоцкія крамы, ды што-ж парадзіш, бламу нідзе не маюць, а зіма набліжаецца. Даў чорт, занясло мяне да новага Дому моды, ў які якраз у гэтую пару прадавец прымаў і насіў да магазіна, новенькія скураныя, падбітыя футрам плашчы...

Загарэліся мне вочы.

Пачакаўшы пару мінут, падыйшоў я да прадаўцы і папытаўся:

— Калі будзеце прадаваць тыя плашчы?

Прадавец вельмі прыемна адказаў:

— Магу вам прадаць хаця зараз, толькі трэба мець талон...

Выходзячы я сабе думаў: «Як-жа гэта можа быць, у новым Доме моды гэткая брыдкая і п а с т а р э л а я мода».

КОРАНЬ

Карыстаючыся летнім перапынкам у рабоце парламента і ўзнікшым у сувязі з праблемай Суэцкага канала напружаннем у міжнародным становішчы, бонскі ўрад апублікаваў пастанову, якая ў кожнай іншай абстаноўцы выклікала-б шмат шуму.

Згодна з гэтай пастановай у рады новай нямецкай арміі будуць прызваны былыя афіцэры «Вафен СС» з захаваннем для іх даўніх чыноў аж да чыну падпалкоўніка ўключна.

(з друку)

— Першы крок Аэнаўэрскай Бундэсверы...

РЫБА

(казка)

Грамадзяніну Зубрыцкаму Станіславу, загадчыку рыбнай крамы ў Беластоку — вул. Рынак Касцюшкі.

Двух гандляроў пастанавіла адкрыць у Беластоку краму з рыбай. Заказалі тады ў маляра шыльду пад загалоўкам: «Тут заўсёды прадаецца свежая рыба».

— Колькі будзе гэта каштаваць? — пытаюцца маляра.

— 500 зл., значыць, па 100 зл. ад аднаго слова — кажа маляр.

— Пачакайце, — кажа адзін гандляр, — мне здаецца лішняе слова «тут». Бо вядома, што тут, а не ў іншым месцы.

— Праўда — кажа другі. Таксама не патрэбна слова «заўсёды». Ці-ж у нашай краме не будзе хапаць рыбы. І так яна будзе заўсёды а нам 100 зл. менш ужо трэба будзе плаціць за шыльду.

— Праўду кажаш — гаворыць першы. Таксама зусім непатрэбнае слова «прадаецца», вядома што не купляецца. Бо хто-ж у Беластоку данёс-бы рыбу да крамы, яе па дарозе раскупілі-б.

— Ну, — кажа другі, — на здаровы розум сказаць, што прадаем «свежую» рыбу, то нават і не гонар пісаць. Бо хто-ж дзе прадае гнілую рыбу? Праўда?

Тады пакінем толькі адно слова «рыба», заплацім 100 зл. і ўсё будзе добра!

— Ведаеш што, — кажа першы — мне здаецца што зусім тут шыльда непатрэбна. І так на вуліцы навокал смярдзіць рыбай...

Дык навошта тут шыльда?

І. ВЕРАС

Ты нашто, маці, па сенечках хадзіла?...

(Жартоўная)

Умерана.

Ты на - што, ма - ці, па се - нечках ха - дзі - ла, ты на - што мяне пра - сі - ву - ю ра - дзі - ла? Мне не можна аж да цэрк - ві да - ха - дзіць, мне не можна ва - іх пацер га - ва - рыць

Ты нашто, маці, па сенечках хадзіла,
Ты нашто мяне красівую радзіла?
Мне не можна аж да цэркві дахадзіць,
Мне не можна сваіх пацер гаварыць.

Усе папы, ўсе дзякі заглядаюцца,
Усе яны, усе чытаць забываюцца,
Палюбіў мяне малодзенькі папок,
Дараваў мне, ой, шаўковенькі платок.

Ой, палюбіў мяне малодзенькі папок,
Дараваў мне ўсё шаўковенькі платок.
Мне платочак той насіць ўсё хочацца,
А папа любіць зусім не хочацца.

А папа мне любіць зусім не хочацца,
Ой, ды што па цэркві ён валочыцца,
Ой, ды што ён рызай надзяваецца,
Ой, ды што папом ён называецца.

ЛАГАГРЫФ

Склаў: ЮМо

7		1							8		
				2							
							3		6		
			5						4		

У вышэй прыкладзену фігуру трэба ўпісаць 10 слоў аб ніжэй паданых значэннях. Словы трэба ўпісваць пачынаючы ад верхняга левага рога ўніз, а пасля, як указваюць стрэлкі ўгору, і ізноў уніз і г. д. Апошняя літара кожнага слова з'яўляецца пачатковай літарай наступнага слова. Пасля ўпісання ўсіх слоў, літары ў клетках абазначаных лічбамі чытаныя па чарзе дадуць развязку.

ЗНАЧЭННЕ СЛОЎ (у дужках падана колькасць літар кожнага слова): 1) Гарадская артэрыя (6), 2) Даследчык космасу (8), 3) Твор мастацтва (7), 4) Распараджаючы (8), 5) Выдатны корм (8), 6) Дзіра ў сцяне (4), 7) Ваяводскі горад (6), 8) Навучае (9), 9) Хатняя жывёліна (6), 10) Асвоіў вернутыя землі (7).

Сярод чытачоў, якія развяжуць і прышлюць адказ да 15.XII. г. г. на гэты лагагрыф, будзе разыграна 10 кніжных узнагарод.

АГАФОН АБРОТКА Ў КРАМЕ

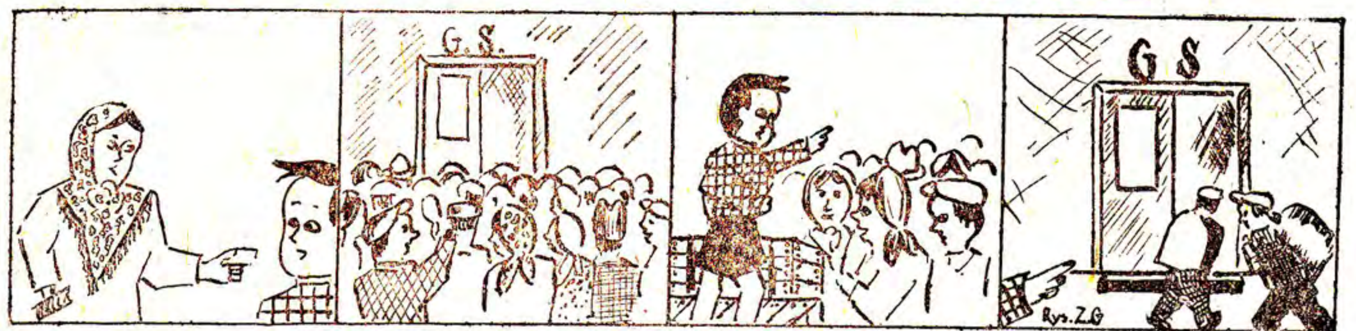

Агафон зайшоў да крамы
Па загаду сваёй мамы,
Каб купіці масла, солі
І цукерак сястры Лёлі.

Там — Садома і Гамора
Ля прылаўка людзей мора
— Солі дайце! — крычаць усюды
— Яшчэ дайце-ж! Хоць два пуды.

Агафон стаў, дзіваваўся,
Пасля гэтак адазваўся:
— Кінце людзі, па што гэта,
Ці ўжо прышоў канец света?

Стаяць хопіць, солі будзе.
Паглядзіце! Вунь там людзі
Нясуць цукар мяшкі з соллю
Будзе й заўтра іх уволю.

Галоўны рэдактар ГЕОРГІ ВАЛКАВЫЦКІ

Орган Беларускага грамадска - культурнага таварыства ў Польшчы Адрас рэдакцыі гор Беласток, вул Маніфесту Ліпцовага 25, тэл 25-89 Умовы падпіскі на 6 месяцаў — 15 зл 60 гр, на 3 месяцы — 7 зл 80 гр Падпіску прымаюць усе паштовыя ўстановы пісьманосцы Konto NBP I Oddz Miejski Nr 102-7-161 w Białymstoku Prenumeratę za zleceniem wysyłki zagranicę przyjmuje PKWZ „Ruch" Warszawa, Aleje Jerozolimskie 119, tel 8-05-05, konto PKO 1-6-100024 Warszawa. Cena prenumeraty zagranicę: kwartalnie 10.15, półrocznie 20,30, rocznie 40,60. Паліграфічнае прадпрыемства ў Беластоку Т-7-452